

सत्यान्नास्ति परो धर्मः

तमसो मा ज्योतिर्गमय

आध्यात्मिक आंतरदृष्टि प्रेरतुं पोषतुं अने प्रकुल्लावतुं सामायिक

ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશનનું મુખપત્ર



# થિયોસોફિક જ્યોતિ

## THEOSOPHIC JYOTI



Editor : Harshavadan M. Sheth

Year-8

July-2023

No. 74

### અનુક્રમણિકા

1. ટી. સુબ્બા રો - અદ્વૈતના સાધક .....	શ્રી હર્ષવદન શેઠ	3
2. ઈ હિડન સાઈડ ઓફ ઈ થીંગ્સ .....	શ્રી ધવલ શેઠ	6
3. જે. કૃષ્ણમૂર્તિ ભાગ-૧ સંસ્મરણ અને વ્યક્તિત્વ ..	શ્રી હર્ષદ દવે	9
4. સનાતન ધર્મ હાઇસ્કૂલના સંસ્થાપકોનું સાહિત્ય ક્ષેત્રે યોગદાન .....	શ્રી સહદેવ ઠક્કર	11
5. વર્તમાનમાં જાગરૂકતા .....	શ્રી દિવ્યેશ મહેતા	12
6. સુરત - SVNIT કોલેજમાં GTF પ્રમુખના વિશેષ વ્યાખ્યાનો .....	શ્રી ઉદય પાઠાવાલા	13
7. એનીએસન્ટ સ્મૃતિ વ્યાખ્યાનમાળાનો અહેવાલ ...	શ્રી ઉદય પાઠાવાલા	14
8. હરજીવન આશ્રમ, થિયોસોફિકલ સોસાયટી, કડોલી - એક વિશિષ્ટ પ્રેરણાદાયી અહેવાલ ...	શ્રી ચંદુભાઈ પંડ્યા	16
9. ગુજરાત થિયો. ફેડ.નું ગૌરવ - શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરીયા .....	શ્રી ઉદય પાઠાવાલા	17
10. અન્ય ધર્મોમાં પૂર્ણજન્મની માન્યતા વિશે .....	ડૉ. શ્રી ઋતુરાજ પંડ્યા	18
11. શાખા સમાચાર .....		19
12. આપણો પુસ્તક પ્રેમ .....	શ્રી પ્રવિણ માંડલિયા	20

Price : Rs. 10/- • Yearly Subscription : Rs. 100/- (In India) • Published & Printed at : Ahmedabad

આ માસિકમાં પ્રગટ થતી માત્ર અધિકૃત જાહેરાતો માટે જ ગુ. થિ. ફેડરેશન જવાબદાર છે. - તંત્રી

## થિયોસોફિકલ સોસાયટીના ત્રણ ઉદ્દેશો

- (૧) પ્રજા ધર્મ જ્ઞાતિ, જાતિ, વર્ણ કે રંગના ભેદભાવ રાખ્યા વિના માનવજાતિનું વિશ્વબંધુત્વનું એક કેન્દ્ર રચવું.
- (૨) તુલનાત્મક રીતે ધર્મ, તત્ત્વજ્ઞાન અને વિજ્ઞાનના અભ્યાસને સમગ્રતાની દ્રષ્ટિએ ઉત્તેજન આપવું.
- (૩) કુદરતના નહિ સમજાએલા નિયમોનું અને મનુષ્યમાં રહેલી સુષુપ્ત શક્તિઓનું સંશોધન કરવું.

## ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશન

હરજીવન હેડ ક્વાર્ટર્સ, “હોમી હાઉસ” ૧૫૧૬, કૃષ્ણનગર, ભાવનગર-૩૬૪ ૦૦૧.

### ફેડરેશન હોદ્દાઓ

પ્રમુખ : શ્રી હર્ષવદન એમ. શેઠ (રોહિત લોજ, અમદાવાદ)	મંત્રી : શ્રી છબીલદાસ કે. સોની (શ્રીરામ લોજ, હિમ્મતનગર)
ઉપપ્રમુખ : શ્રી નરસિંહભાઈ એ. ઠાકરીયા (શ્રી સનાતન લોજ, સુરત)	સહમંત્રી : શ્રી પ્રશાંતભાઈ કે. શાહ (શ્રી સનાતન લોજ, સુરત)
પ્રજાનયી : શ્રી રમેશચંદ્ર ડોલીઆ (અમદાવાદ લોજ)	

ફેડરેશન દ્વારા પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકો મેળવવા માટે લખો.

#### બુક સ્ટોલ મેનેજર

શ્રી પ્રવિણભાઈ માંડલિયા  
સી/૩૧૧, કેસરીયા હનુમાન રોડ,  
એમ.જી.ટી. ટ્યુશન ક્લસ પાછળ,  
શ્રી રામનગર, કાળિયાબીડ, ભાવનગર - ૩૬૪૦૦૨  
મો. : ૯૪૨૬૧૬૪૫૫૭, ૮૩૨૦૦૬૬૪૧૫

#### ફેડરેશન મંત્રીનું સરનામું

ફેડરેશન કાર્ય અંગેનો કોઈપણ પત્રવ્યવહાર કરવા માટે

#### શ્રી છબીલદાસ કે. સોની

બી/૩, બોમ્બે સોસાયટી, ગાયત્રી મંદિર રોડ,  
મહાવીરનગર, હિમ્મતનગર,  
જી. સાબરકાંઠા, ગુજરાત - ૩૮૩ ૦૦૧  
મો.નં. ૯૮૨૫૫ ૯૦૫૪૩  
E-mail-cksoni1205@gmail.com

#### થિયોસોફિકલ સેવાસંઘ (T.O.S.)

અંગે પત્રવ્યવહાર  
શ્રી હિતેષકુમાર કાંતિલાલ પટેલ  
૨૦, પીનલ રો-હાઉસ, હની પાર્ક રોડ,  
ભૂમી કોમ્પ્લેક્સ સામે, અડાજણ,  
સુરત-૩૯૫૦૦૯  
મો : ૮૧૪૧૭ ૭૭૨૩૬

#### “થિયોસોફિક જ્યોતિ” માટે જાહેરાતના દર

(એક વખત પ્રસિદ્ધ કરવા માટેના દર)

અંદરનું કવર પેજ ટાઈટલ પાનું નં.૩	રૂ.૧૫૦૦-૦૦
અંદરનું આખું પાનું	રૂ.૧૦૦૦-૦૦
અંદરનું અડધું પાનું	રૂ.૫૦૦-૦૦
સૌજન્ય પૃષ્ઠ	રૂ.૧૦૦-૦૦

ઉપરોક્ત જણાવેલ દાન, ભેટ કે જાહેરાતનાં નાણાં  
‘જી.ટી.એફ. જ્યોતિ પ્રકાશન ફંડ’ એ નામે મનીઓર્ડર કે  
ડીમાન્ડ ડ્રાફ્ટથી તંત્રીશ્રીના સરનામે મોકલવા અથવા નીચે  
જણાવેલ બેન્ક એકાઉન્ટમાં જમા કરાવીને તંત્રીશ્રીને જાણ  
કરવી. જ્યોતિના ટપાલ સરનામાં તથા નિયમિત મળવા  
અંગેનો પત્રવ્યવહાર પણ નીચે જણાવેલ સરનામે કરવો :-

#### શ્રી હર્ષવદન એમ. શેઠ

‘શ્વેત પદ્મ’ ૯, અપૂર્વ બંગલોજ,  
શારદા હાઈસ્કૂલ પાછળ, ભૂયંગદેવ પાસે, મેમનગર,  
સોલા રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૫૨.  
મો. - ૯૮૨૪૦૭૩૬૭૮, ૯૦૧૬૨૨૪૮૨૫  
E-mail-harshavadan\_sheth@yahoo.co.uk

#### GTF Jyoti Prakashan Fund

Central Bank of India  
(Sardarnagar Area Branch, Bhavnagar, 01360)  
A/c. No. 1871957084  
IFSC : CBIN0281360

નોંધ : આ અંકમાં પ્રસ્તુત થતાં લેખો સાથે તંત્રીશ્રી સહમત છે તેવી માન્યતા ધરાવવી નહીં.

પ્રસ્તુતિ

શ્રી હર્ષવદન શેઠ  
પ્રમુખ ગુજ. થિયો. ફેડ.ટી. સુબ્બા રો – અદ્વૈતના સાધક  
સંપાદકીય

ટી. સુબ્બા રો

જુલાઈ મહિનામાં યાદ કરવા જેવા કોઈ અલ્પાયુ નેતા હોય તો તે છે ટી. સુબ્બા રો. તેમનો જન્મ જુલાઈની ૬ઠ્ઠીએ, ૧૮૫૬ માં થયેલો. તેમનું પૂરું નામ છે 'તલ્લપ્રગદા સુબ્બા રો ગારુ'. ફક્ત ૩૪ વર્ષનું અલ્પ આયુષ્ય ભોગવનાર અદ્વૈત વેદાન્તના પ્રખર અભ્યાસુ

થિયોસોફિકલ સોસાયટીના સ્થાપક નેતાઓનાં સમયનાં પ્રભાવી થિયોસોફિસ્ટ હતાં. તેમનાં જ્ઞાન, બુદ્ધિમત્તા તથા વાણીના સંમોહનને સાંપ્રત સમયમાં પણ જીવંત રાખનાર જો કોઈ અગત્યની બાબત હોય તો તે છે તેમના ભગવદ્ ગીતાનાં તત્ત્વજ્ઞાન ઉપર તેમણે આપેલાં ચાર પ્રવચનો.

થિયોસોફિકલ સોસાયટીના ૧૧માં આંતરરાષ્ટ્રીય કન્વેન્શનમાં ૧૮૮૬ નાં ડિસેમ્બરની ૨૭, ૨૮, ૨૯ અને ૩૦ નાં રોજ તેમણે આ ચાર દીર્ઘ પ્રવચનો આપેલાં જે 'ધ થિયોસોફિસ્ટ'માં છેલ્લે ૧૯૧૨ માં પ્રકાશિત થયેલાં.

પ્રથમ પ્રવચનમાં ટી. સુબ્બારાવે મનુષ્યના 'સાત પ્રકારે થયેલાં વર્ગીકરણ'ની બાબત જે મેડમ બ્લેવેટ્સ્કીના સમયથી સર્વ-સ્વીકૃત થયેલી હતી તે બાબતને તેમણે રદીયો આપેલો. તે સમયથી એવી વાત ઊભી થઈ કે ટી. સુબ્બારાવના આ કથનથી મેડમ બ્લેવેટ્સ્કી અને તેમની વચ્ચે મતભેદ ઊભો થયેલો. આ અંગેની બાબતે વાયકોનું ધ્યાન 'એ કલેક્શન ઓફ ઈસોટરીક રાઈટીંગ્સ ઓફ ધ લેટ મીસ્ટર ટી. સુબ્બારાવ' નામની પુસ્તિકા તરફ દોરવામાં આવે છે (૧૯૧૦).

તલ્લપ્રગદા સુબ્બારાવ સાથે મળીને મેડમ બ્લેવેટ્સ્કીએ 'ધ સીક્રેટ ડોક્ટ્રીન'ને પ્રકાશિત કરવાની યોજના બનાવેલી, પરંતુ આ યોજના નિષ્ફળ રહી હતી.

કર્નલ ઓલ્કોટે સુબ્બારાવને અંજલિ આપતાં જણાવ્યું હતું કે 'પ્રાચીન પ્રજ્ઞાના જ્ઞાનને આત્મસાત કરી શકે તેવી જો કોઈ પ્રબુદ્ધ વ્યક્તિ હોય તો તે ફક્ત ટી. સુબ્બારાવ જ છે, અન્ય કોઈ તેમની તોલે આવી શકે તેમ નથી.'

આંધ્રપ્રદેશના ગોદાવરી જીલ્લાના કાકીનાડામાં પ્રતિષ્ઠાવાન પ્રગલ્ભ કુટુંબમાં જન્મેલાં સુબ્બારાવનાં પિતા કે જેઓ જીલ્લાનાં શેરીસીદાર (કલેક્ટર કક્ષા) હતાં તેઓ પણ અલ્પાયુ જ હતાં. સુબ્બારાવ ફક્ત ૯ મહિનામાં હતાં ત્યારે જ તેમના પિતાનું અવસાન થયું. તેમનાં કાકાએ તેમને ઉછેર્યા હતા. ૧૮૬૯ માં પોતાની માતા સાથે તથા કાકા અને કાકી સાથે બનારસની યાત્રાએ નીકળેલા. મોટેરાઓનાં ધાર્મિક અનુષ્ઠાનો વખતે જ બાળક સુબ્બારાવ થોડાંક કલાકો સુધી ગુમ થઈ ગયો. માતાને તથા કાકા-કાકીને ખૂબ જ ચિંતા થઈ. જ્યારે તે પાછો આવ્યો ત્યારે તેના ઉપર પ્રશ્નોની જડી વરસી, બાળક સુબ્બારાવે જણાવ્યું કે તે એક યોગીને મળેલાં. આ યોગીએ તેને 'બ્રહ્મવિદ્યા'ની દીક્ષા આપી. તે વખતથી જ તેઓ નિત્ય પૂજા અને ધ્યાન કરતાં થઈ ગયેલાં. બાળક સુબ્બારાવે પોતાની પ્રતિભા, જ્ઞાન અને સ્મરણ શક્તિની પ્રતિતી કરાવેલી.

કાકીનાડાની હિન્દુ શાળામાં અભ્યાસ કર્યા પછી તેમણે મેટ્રીકની પરીક્ષા પસાર કરી. ૧૮૭૨માં મદ્રાસ પ્રેસીડન્સી કોલેજમાં પ્રવેશ મેળવ્યો. જ્યાં અત્યંત મેધાવી વિદ્યાર્થી તરીકે નામના મેળવી. ૧૮૭૬ માં બી.એ.ની ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી. ત્યારબાદ તે વર્ષે જ મોડેથી વડોદરા રાજ્યની

જેસલરાજ રાજેશકુમાર ઠાકરિયાને અમેરિકાની કંપનીમાં જોબ મળ્યાની ખુશી નિમિત્તે

સૌજન્ય : શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા, સનાતન લોજ, સુરત

હાઈકોર્ટના રજીસ્ટ્રાર તરીકે તેમની નિમણૂક થઈ. તે વખતે સર ટી. માધવરાવ પ્રાઈમ મિનિસ્ટર હતા. એક વર્ષ પછી મદ્રાસ (હાલનું ચેન્નાઈ) પાછા ફર્યા અને અભ્યાસ શરૂ કર્યો. લો (કાયદા)ની સ્થાનક ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી. 'ગ્રાન્ટ એન્ડ લેંગ'ની કાયદાકીય કાર્યની પેઢીમાં જોડાયાં. પ્રેક્ટિસ બાદ ૧૮૮૦ માં હાઈકોર્ટના વકિલ તરીકે નીમાયાં.

દસ વર્ષ સુધી વકિલાત કરી. મહત્વનાં કેસોમાં તેમની કામગીરી સફળ રહી. 'બેન્ચ' અને 'બાર' બંનેમાં તેમની યશસ્વી પ્રતિષ્ઠા હતી. કાયદાના વિદ્યાર્થી તરીકે પણ જાહેર જીવનમાં સક્રિય ભાગ લીધો હતો. ટ્રિપ્લિકેન લિટરરી સોસાયટી' જેવી કેટલીક માતબર સંસ્થાઓનાં સભ્ય હતાં. જો કે ફિલસૂફી તરફ તેમનું વધુ આકર્ષણ હતું. ૧૮૮૩ માં ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના પુરોગામી મિસ્ટર રોની કાનુની પ્રેક્ટિસ તેમને માટે નફાકારક બનેલી. પરંતુ મેડમ બ્લેવેટ્સ્કી અને કર્નલ ઓલ્કોટ દ્વારા અમેરિકામાં સ્થપાયેલી થિયોસોફિકલ સોસાયટીના મુખપત્ર 'થિયોસોફિકલ'માં પ્રકાશિત થયેલ ગૂઢવિદ્યા અને વિશ્વના વિવિધ ધર્મો અને ફિલસૂફી વિષેના લેખોએ સુબ્બા રોને અત્યંત આકર્ષિત કરેલાં.

એચ.પી.બી. અને સુબ્બા રો વચ્ચે પત્રવ્યવહાર શરૂ થયો જેના કારણે ૨૫ એપ્રિલ, ૧૮૮૨ ના રોજ તેઓ થિયોસોફિકલ સોસાયટીમાં જોડાયાં. કર્નલ ઓલ્કોટે 'ઓલ્ડ ડાયરી લીવ્સ'માં પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે જે તેઓએ મદ્રાસમાં તેમની હાજરીને કારણે અડચારને તેમના કાયમી મુખ્ય મથક તરીકે પસંદ કરેલું.

સુબ્બા રોએ ૩ ફેબ્રુઆરી, ૧૮૮૨ના રોજ એચ.પી.બી.ને પત્ર લખ્યો કે તેમને મદ્રાસ જવું જોઈએ. ત્યારબાદ ૨૩ એપ્રિલ, ૧૮૮૨ ના રોજ સોસાયટીના સ્થાપકોને તેમણે મદ્રાસ પોર્ટ ઉપર આવકાર્યાં. મદ્રાસ થિયોસોફિકલ સોસાયટીની સ્થાપના થઈ. આર. રઘુનાથ

રો તેના પ્રમુખ અને ટી. સુબ્બા રો તેના મંત્રી બન્યાં. કેટલોક સમય 'ધ થિયોસોફિકલ'ના તંત્રી તરીકે કાર્ય કર્યું. સ્થાપકોને તેમના કાર્યમાં ખૂબ જ મદદ કરી. સુબ્બા રો માં સંસ્કૃતના પ્રાચીન ગ્રંથોનું જ્ઞાન અદ્ભૂત હતું. પરંતુ વિધિની વક્તા એ હતી કે તે 'તારક રાજ યોગ' અંગે સ્પષ્ટ મંતવ્ય ધરાવનાર સુબ્બા રોને 'સિક્રેટ ડોક્ટ્રીન'ના પ્રકાશન અંગેની નવીનતમ યોજના જાન્યુઆરી ૧૮૮૫ માં ઘડાઈ; તેમાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યાં. એચ.પી. બી. અને તેમની વચ્ચેનાં વિરોધાભાસી મંતવ્યોની બાબતો ગૂઢ વિદ્યાના અભ્યાસુઓને ચોંકાવી શકે છે. બંને વચ્ચેની ચર્ચા એટલી બધી બળવત્તર હતી કે કોઈ પણ તે અંગે પ્રશ્ન જ ના કરી શકે. આ સંદર્ભે ૧૮૮૬ માં ટી. સુબ્બા રોએ પોતાના સભ્યપદેથી રાજીનામું આપી દીધું.

પરંતુ સુબ્બા રોનો સંપર્ક અડચાર સાથે યથાવત્ રહ્યો. થિયોસોફિકલ પુસ્તકો અને પત્રિકાઓનો પોતાનો અભ્યાસ ચાલુ જ રહ્યો. વળી કર્નલ ઓલ્કોટ સાથે જ્યારે પણ વાત થતી ત્યારે એચ.પી.બી. અંગે પોતાનામાં જે પ્રેમભાવ અને મૈત્રીભાવ હતો તે અંગે જ બોલતાં. સુબ્બા રોની સોસાયટીમાં ખૂબ જ પ્રશંસા થતી હતી. તેમના પોતાનાં લખાણો ગૂઢ વિદ્યાના ઘણાં રહસ્યોને સમજાવવામાં ઉપયોગી બનતાં. પોતાને પૂછવામાં આવતાં ઘણાં સવાલોના જવાબો આપતાં. તેમનો પ્રથમ આર્ટિકલ 'ધ ટ્રુવેલ્સ સાઈન્સ ઓફ ઝોડિએક' એચ.પી.બી. માટે અત્યંત અગત્યનો સાબિત થયેલો.

૧૮૮૩ ના અડચાર સમ્મેલનમાં થિયોસોફિકલ સોસાયટી દ્વારા 'ટી. સુબ્બા રો મેડલ' તરીકે ઓળખાતા મેડલની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. શ્રેષ્ઠ કૃતિઓના રચયિતાઓને અથવા સોસાયટીનાં ફેલોને એનાયત કરવાનું ઠરાવેલું. તે અંગેના ફંડની શરૂઆત ૧૮૮૪માં થઈ, જેનું પ્રથમ દાન રૂ. ૧૦૦ હતું. આ મેડલ ૧૮૮૫માં શ્રી પી.

સ્વ. અંજનાબેન સોનેજીના સ્મરણાર્થે  
સૌજન્ય : શ્રી ભાસ્કરભાઈ સોનેજી, અમદાવાદ લોજ

શ્રીનિવાસ રાવને અને ૧૮૮૮ માં મેડમ બ્લેવેટ્સ્કીને એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. ૧૮૯૧નાં કન્વેન્શનમાં એવું નક્કી કરાયું કે આ એવોર્ડ થિયોસોફિકલ સાહિત્યમાં વર્ષમાં સૌથી મૂલ્યવાન યોગદાનનાં લેખક હોય તેને આપવો. જો કે ૧૮૯૫ સુધી પુસ્કારો આપવામાં આવેલાં નહિ, ત્યારબાદ ડો. એની બેસન્ટને એનાથી સન્માનિત કરવામાં આવેલાં.

ત્યારબાદ રુડોલ્ફ સ્ટીનર (૧૮૦૯), જે. કૃષ્ણમૂર્તિ (૧૮૧૧), સી. જનરાજદાસ (૧૮૧૩), અર્નેસ્ટ વુડ (૧૮૨૪), ભીકુ આર્ય અસંગ (૧૮૪૩), એન. શ્રી રામ (૧૮૫૧), જ્યોફિ હોડસન (૧૮૫૪), રોહિત મહેતા (૧૮૫૫) અને વર્જિનિયા હેન્સન (૧૮૯૦)ને એનાયત થયેલાં.

સુબ્બા રો ને રહસ્યમય ત્વચા રોગ લાગુ પડેલો. તેઓ ક્યાંય જઈ શકતાં નહિં. ખોરાક ઘણો ઓછો થઈ ગયેલો. કર્નલ ઓલ્કોટને જ્યારે જાણ થઈ ત્યારે તેઓ તેમને મળીને પોતાની શાતાવાહક રોગહર પ્રક્રિયાઓનો પ્રયોગ કરીને તેમને રાહત પહોંચાડેલી. તેમની ત્રણ મુલાકાતમાં તો ઘણો ફેર પડી ગયેલો. પરંતુ કમનસીબે ટૂંક સમયમાં જ રોગની ફરીથી ઊથલપાથલ થઈ અને ૨૪ જૂન, ૧૮૯૦ માં ફક્ત ચોત્રીસ વર્ષની ઉંમરે ટી. સુબ્બા રોએ પોતાની જીવનલીલા સંકેલી લીધી.

(લેખ અંગેનાં મૂળ લખાણો (૧) 'એ સ્કેચ ઓફ ધ લાઈફ ઓફ ધ લેટ ટી. સુબ્બા રો - એચ. એસ. ઓલ્કોટ, 'ધ થિયોસોફિકલ' વોલ્યુમ ૧૦૩, નં. ૬, ૧૮૮૭ (૨) 'સ્વામી ટી. સુબ્બા રો' - રામાનંદ ભારતી, ધ થિયોસોફિકલ વોલ્યુમ ૧૦૩, નં. ૧૦, જુલાઈ ૧૮૮૨ (૩) એ લોન્લી ડીસાઈપલ - મોનોગ્રાફ ઓન ટી. સુબ્બા રો ૧૮૫૯-૯૦. એન. સી. રામાનુજયારી, ટી. પી. એચ. ૧૯૯૩)

ગુજ. થિયો. ફેડ.ના સૌ સભ્યો માટે અગત્યની સૂચના :

નીચેના E-mail સરનામે તમારું નામ, ડિપ્લોમા નં. તથા સહી કરીને renewalindsecmem@gmail.com સભ્યપદ રીન્યુ કરાવી લેશો.

આપનું સભ્યપદ રીન્યુ કરવાનો સમય જૂન મહિનાની ૧લી તારીખથી શરૂ થઈને ૩૧મી ઓગસ્ટ છેલ્લી તારીખ છે. ગત વર્ષે પણ આપણે સભ્યપદ E-mail મોકલીને રીન્યુ કરાવ્યું હતું. જો નિર્ધારિત છેલ્લી તારીખ સુધીમાં સભ્યપદ રીન્યુ નહીં કરાવી શકો તો ૧લી સપ્ટેમ્બરથી આપનું સભ્યપદ આપોઆપ રદ થઈ જશે. પોતાની લોજના પ્રમુખ/મંત્રી પોતાની જવાબદારી તો નિભાવે છે પરંતુ સજાગ સભ્ય તરીકે દરેક લોજના સભ્યોએ પણ પોતાના સભ્યપદને રીન્યુ કરવા માટે બેદરકાર રહેવાનું નથી.

વળી, દરેક લોજના પ્રમુખ/મંત્રીએ ગુજ. થિયો. ફેડ.ના મંત્રીશ્રી છબીલદાસ કે. સોનીને પોતાની લોજની પ્રવૃત્તિઓનો વાર્ષિક અહેવાલ તૈયાર કરીને સપ્ટેમ્બરનાં અંત સુધીમાં મોકલી આપવો. આ પ્રકારનો અહેવાલ દરેક લોજના મંત્રીએ તૈયાર કરવાનું શરૂ કરી દીધું જ હશે. કોઈ પણ લોજ પ્રમુખ/મંત્રીને કોઈપણ વહીવટીય બાબત અંગે જો માર્ગદર્શનની આવશ્યકતા લાગે તો અચુક ગુજ. થિયો. ફેડ.ના પ્રમુખ અથવા મંત્રીનો સંપર્ક કરવો. ફોન દ્વારા, What's App દ્વારા કે E-mail દ્વારા આ પ્રકારે સંપર્ક કરી શકાય છે.

સ્વ. પૂર્ણિમાબેન સી. સોનીના અપ્રતીમ સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી છબીલદાસ કે. સોની (સી. કે. સોની), શ્રીરામ લોજ, હિમ્મતનગર

## ઘી હિંડન સાઈડ ઓફ ઘી થીંગ્સ

વસ્તુઓની ગૂઢબાજુ  
સી.ડબ્લ્યુ.લેડબીટરના પુસ્તક પર આધારિત

પ્રસ્તુતિ

શ્રી ધવલ શેઠ  
રોહિત ઢાંજ

ગતાંકથી આગળ...

**આપણે આપણી જાતને કેવી રીતે અસર કરીએ છીએ**

**આપણી આદતોની આપણા પર થતી અસર**

**વાંચન અને અભ્યાસ**

સામાન્ય રીતે એક સારો અભ્યાસુ કોઈ પણ લખાણનાં મુખ્ય વિચારને ખૂબ જ બારીકાઈથી અને આબેહૂબ રીતે વિચાર-રૂપ તરીકે પેદા કરી શકે છે અને મુખ્ય વિચાર-રૂપની આજુબાજુ દેખાતા પેટા વિચાર-રૂપો જેમ-જેમ અભ્યાસુ મુખ્ય વિચારને પોતાના દિમાગમાં વાગોળે છે તેમ-તેમ ધીમે ધીમે એક પછી એક પેદા થાય છે. પરંતુ દુર્ભાગ્યે મોટા ભાગનાં લોકોનાં દિમાગમાં આ મુખ્ય વિચાર બરાબર ગ્રહણ થતો નથી. આને લીધે પેદા થતું મુખ્ય વિચારનું જ વિચાર-રૂપ યોગ્ય આકારનું હોતું નથી. જો તેનો આકાર યોગ્ય હોય તો પણ તેનાં ખૂણાઓ અને કિનાર બુઠાં હોય છે અથવા તો તેનો એક ભાગ બીજા ભાગ કરતા પ્રમાણમાં મોટો હોય છે.

ઘણાં લોકોમાં આવો મુખ્ય વિચાર-રૂપ એ કોઈ માળખા જેવો બને છે. તેનો મતલબ એવો થાય છે કે તેઓ મુખ્ય વિચારને ઉપર-ઉપરથી સમજ્યા છે પરંતુ તેને ઉંડાણપૂર્વક કે વધુ વિગતવાર નથી સમજ્યા. મોટા ભાગનાં લોકો તો મુખ્ય વિચારનો એક જ ભાગ સમજે છે અને બીજો ભાગ સમજતાં જ નથી. આવાં લોકો અડધું વિચાર-રૂપ જ બનાવે છે. આ બધાં જ લોકો એવું કહેતા ફરે છે કે તેમણે જે-તે પુસ્તકનો અભ્યાસ કરેલ

છે પરંતુ તેમને જ્યારે તેના વિષે પૂછવામાં આવે છે ત્યારે બધાનું વર્ણન અલગ-અલગ નીકળે છે.

આ થવાનું સૌથી પહેલું કારણ એકાગ્રતાનો અભાવ છે. આ લોકો સંભવતઃ માત્ર શબ્દો વાંચે છે, પરંતુ શબ્દો દ્વારા જે વિચાર વ્યક્ત કરવામાં આવે છે તે તેમના દિમાગમાં ઉતરતો નથી. ગૂઢ દૃષ્ટિવાળા વ્યક્તિ માટે આની પાછળનું કારણ જોવું ખૂબ જ સરળ છે. જ્યારે તે અભ્યાસુના માનસિક શરીરને જુએ છે ત્યારે તેને જણાય છે કે તેનું મન બીજા ઘણાં બધા વિષયોથી એકસાથે ઘેરાયેલું હોય છે. ઘરનાં કામકાજનાં વિચારો, ધંધાની ચિંતાઓ, ભૂતકાળમાં અનુભવેલાં અથવા તો ભવિષ્યમાં આવનારા આનંદનાં વિચારો, અભ્યાસ કરવાનો કંટાળો અને અભ્યાસનો સમય ક્યારે પૂરો થાય તેની ઝંખના, આવી બધી જ લાગણીઓ અને વિચારો મનુષ્યનાં દિમાગમાં પ્રવેશે છે અને તેના માનસિક શરીરનો ૮૦% હિસ્સો તેમનાથી જ ભરાયેલો રહે છે. બચેલો માત્ર ૧૦% હિસ્સો જ પુસ્તકને સમજવામાં અને તેના મુખ્ય વિચારને વિચાર-રૂપમાં બદલવામાં વપરાય છે. આવા સંજોગોમાં વાંચવાથી કોઈ ફાયદો થશે તેવી આશા રાખવી નકામી છે. તેના કરતા તો અભ્યાસ ન કરવો એ વધુ સારું છે.

અભ્યાસની છૂપી બાજુને સમજી લીધા પછી જણાય છે કે અભ્યાસુએ અમુક ચોક્કસ નિયમોનું પાલન કરવું જોઈએ. સૌથી પહેલા તો તેણે પોતાનું દિમાગ બીજા બધાં જ વિચારોથી ખાલી કરી નાખવું પડશે અને જ્યાં સુધી અભ્યાસ પૂરો ન થાય ત્યાં સુધી

સ્વ. ધર્મિષ્ઠાબેન તરુણકુમાર દેખ્તાવાલાના સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : શ્રી તરુણકુમાર એમ. દેખ્તાવાલા, રેવા લોજ, વડોદરા

બીજા કોઈ પણ પ્રકારનાં વિચારો દિમાગમાં પ્રવેશે નહીં તેનું ધ્યાન રાખવું પડશે. તેણે માત્ર ને માત્ર અભ્યાસ પર ધ્યાન આપવું પડશે. તેણે ધીમે ધીમે અને કાળજીપૂર્વક વાંચવું જોઈએ તેમજ થોડીવાર માટે થોભીને જોવું જોઈએ કે કોઈ પણ વિચાર-રૂપ બની રહ્યો છે તે સ્પષ્ટ છે કે નહીં. પછી તેણે એટલી જ કાળજીપૂર્વક વાંચેલું ફરીથી વાંચવું જોઈએ અને જોવું જોઈએ કે બનેલી માનસિક છબીમાં કોઈ વધારાની વિશેષતાઓ ઉમેરાઈ છે કે નહીં. વાંચેલા વિષય પર સંપૂર્ણ પકડ ન આવી જાય ત્યાં સુધી તેણે આ પ્રક્રિયાનું પુનરાવર્તન કરવું જોઈએ અને એ પણ જોવું જોઈએ કે જે કાંઈ પણ વાંચેલું છે તેમાંથી બીજો કોઈ નવો વિચાર તો ઉત્પન્ન નથી થતો ને.

આ દરમિયાન તો બીજા ઘણાં બધાં વિચારોનું ટોળું કોલાહલ મચાવવા માંડે છે પરંતુ અભ્યાસુ તેમને અટકાવશે અને હાથમાં લીધેલા વિષય પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત રાખશે. મૂળભૂત વિચાર-રૂપ એ જે-તે લેખકનો ખ્યાલ રજૂ કરે છે અને ધ્યાનપૂર્વકના અભ્યાસ દ્વારા લેખકના મનનાં સંપર્કમાં આવી શકાય છે. ઘણી વાર તો તેના સંપર્કમાં પણ આવી શકાય છે તેમજ જોઈતી વધારાની માહિતી અથવા તો શંકાઓનું નિવારણ પણ લાવી શકાય છે. મોટે ભાગે અભ્યાસુ જો વધુ વિકસિત ન હોય તો માહિતીનાં આદાન-પ્રદાન માટે લેખકનાં સભાન સંપર્કમાં આવી શકતો નથી, ઉત્પન્ન થતો કોઈ પણ નવો વિચાર અભ્યાસુને પોતાનો જ લાગે છે કેમ કે તે તેના પાર્થિવ દિમાગમાં ઉપરથી આવે છે. પરંતુ જ્યાં સુધી તેને વિષયનો પૂરેપૂરો ખ્યાલ મળતો હોય ત્યાં સુધી આ વિચાર ક્યાંથી અને કોના દ્વારા આવે છે તે એટલું મહત્ત્વનું નથી.

### પદ્ધતિ અને સંપૂર્ણતા

ગૂઢ વિદ્યાનો અભ્યાસુ આ બધું જ રોજરોજ

નિયમિતતાથી કરે છે કેમ કે તે તેનું મહત્ત્વ જાણે છે, તે પદ્ધતિસરનાં કામ અને તાલિમની જરૂરિયાતને સમજે છે તેમજ તેને આપવામાં આવેલી જવાબદારીઓમાંની એક જવાબદારી સંપૂર્ણતાની છે. અભ્યાસુનો ઉદ્દેશ એ હોવો જોઈએ કે, “જે કોઈ પણ કામ તને મળે છે, તે તું તારા દિલથી કર.” અભ્યાસુ જાણે છે કે તે જે કાંઈ પણ કરે છે તેને તેણે દુનિયાના બીજા માણસો કરતા સારી રીતે કરવાનું છે. તેણે ખંતપૂર્વક પોતાના બધાં જ કાર્યોમાં પારંગતતા લાવવા માટે મથ્યા રહેવાનું છે. તેણે પોતાના બધાં જ વાહનોનો શક્ય હોય તેટલો વિકાસ કરવાનો છે.

### નવલકથા અને છાપાઓનું વાંચન

જ્યારે આપણે આનંદપ્રમોદ વાંચતા હોઈએ ત્યારે પણ હંમેશા એવી જ આદત રાખવી જોઈએ કે આપણે જે કાંઈ પણ વાંચીએ તે એકાગ્રતાથી વાંચીએ. ખૂબ બધો અભ્યાસ કર્યા બાદ અથવા તો ખૂબ જ બધી માનસિક કસરત કર્યા બાદ એક સારી નવલકથા વાંચવી એ ખૂબ જ રાહત આપે છે. જ્યાં સુધી તે યોગ્ય પ્રમાણમાં થાય ત્યાં સુધી તેમ કરવામાં કશું ખોટું પણ નથી. પરંતુ જો કોઈ માણસ પોતાની જિંદગીમાં નવલકથા સિવાય બીજું કશું જ વાંચતો નથી તો તે પોતાની માનસિક ક્ષમતાનો વ્યય કરે છે. જો તે સતત આમ જ કરતો રહે છે તો તેને જણાય છે કે તેનું મન અને દિમાગ ગંભીર અભ્યાસ માટે તૈયાર જ નથી. તેમ છતાંય આગળ જણાવ્યું તેમ ક્યારેક ક્યારેક આનંદ માટે કરવામાં આવતું નવલકથાનું વાંચન બિનનુકસાનકારક છે તેમજ ઘણીવાર ફાયદાકારક પણ છે.

વાંચન ક્યારેય પણ કાળજી વિનાનું ન હોવું જોઈએ. નવલકથાનાં દરેક પાત્રનો સ્પષ્ટ ખ્યાલ આવવો જોઈએ. દરેક પાત્ર જીવંત બનીને નજર સામે ફરવું જોઈએ. જ્યારે લેખકે વાર્તા લખી ત્યારે તેણે આવા

વિચારરૂપોની હારમાળા રચેલી હોય છે. ત્યારબાદ ઘણાં બધાં વાચકોએ આ વિચારરૂપોનાં સંપર્કમાં આવીને તેમને મજબૂત બનાવેલાં હોય છે.

ઘણી બધી પ્રખ્યાત વાર્તાઓની પાછળ માનસિક તેમજ એસ્ટ્રલ જગતોનો પ્રભાવ જોવા મળે છે. બાળકોની કલ્પના શક્તિ ખૂબ જ તીવ્ર હોય છે. આથી તેમના દ્વારા જે પુસ્તકો વધુ વંચાય છે તેવાં પુસ્તકોનાં વિચાર-રૂપો પણ વિચાર જગતમાં વધુ જોવા મળે છે. વિચાર જગતમાં આપણને શેરલોક હોમ્સ, કેપ્ટન કેટલ, જોન સીલ્વર અથવા તો ડો. નીકોલાનાં જીવંત પાત્રો પણ જોવા મળે છે.

અત્યારનાં સમયમાં નવલકથા વાંચવાથી ઉત્પન્ન થતાં વિચારરૂપો આપણાં પૂર્વજોનાં સમયનાં વિચારરૂપો જેટલાં સ્પષ્ટ હોતાં નથી. આપણાં પૂર્વજો રોબીન્સન ક્રૂઝો અથવા તો શેક્સપીયરનાં નાટકોનાં પાત્રોનાં વિચારરૂપો ખૂબ જ સ્પષ્ટ રીતે ઉત્પન્ન કરતા હતાં. તેની પાછળનું મુખ્ય કારણ એ છે કે આપણે કોઈ પણ વસ્તુ પાછળ આપણું અડધાથી પણ વધુ ધ્યાન આપતાં નથી. જૂનાં સમયમાં જો વ્યક્તિ વાંચવા બેસતી તો તે ખૂબ જ આતૂરતાથી વાંચતી અને જે કાંઈ પણ કરે તેના પર તેનું સંપૂર્ણ ધ્યાન રહેતું. જે કોઈ પણ વિષય હોય તેનાં ગંભીર પૂસ્તકોનો અભ્યાસ થતો. (ક્રમશઃ...)

(મો. : ૮૯૮૦૯૪૨૫૧૫)

(જે. કૃષ્ણમૂર્તિ..... પાના-૧૦ ઉપરથી ચાલુ)

કૃષ્ણમૂર્તિ : નહીં, નહીં, નહીં. માત્ર 'સમય' ને લઈએ, બસ 'સમય' ને જ. જ્યારે તમે એમ કહો છો કે અંતર્દ્રષ્ટિ માટે અહંનું ખતમ થવું જરૂરી છે ત્યારે તમે સમય માગો છો.

પ. કૃષ્ણા : એવું જરૂરી તો નથી.

કૃષ્ણમૂર્તિ : બિલકુલ, તમે એવું જ કરી રહ્યા છો.

પ. કૃષ્ણા : મારા કહેવાનો અર્થ એવો નથી કે તમે ધીરે ધીરે, વાર લગાડીને અહંને ખતમ કરી શકો છો.

કૃષ્ણમૂર્તિ : નહીં, નહીં. તમે મારી વાત સમજી નથી રહ્યા. જ્યારે તમે એમ કહો છો કે અંતર્દ્રષ્ટિ પહેલાં અહં ખતમ થવો જ જોઈએ, અથવા, અહંને ખતમ કરવા માટે અંતર્દ્રષ્ટિ કોઈ પણ રીતે આવવી જોઈએ, તો આ બધાનો અર્થ એ જ છે કે તમે સમય પર નિર્ભર છો.

પ. કૃષ્ણા : એ સાચું છે. પણ...

કૃષ્ણમૂર્તિ : અહીં જ અટકો. થોડા ધીરે ચાલો. અહંની સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા જ સમય પર આધારિત છે.

પ. કૃષ્ણા : હા.

કૃષ્ણમૂર્તિ : બરાબર ?

પ. કૃષ્ણા : હા.

કૃષ્ણમૂર્તિ : એટલા માટે સમયની સમાપ્તિ પૂર્ણ બોધ છે.

પ. કૃષ્ણા : એ જ અહંની સમાપ્તિ પણ છે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : રોકાઈ જાઓ, હમણાં તેને વચમાં ન લાવો. શું તમે મારા કહેવાનો અર્થ સમજી રહ્યા છો ? અહંનું નિર્માણ સમય દ્વારા થાય છે. થાય છે કે નહીં ?

પ. કૃષ્ણા : એ તો સ્પષ્ટ છે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : અને તમે હજુ પણ સમયનો આધાર લઈને વિચારી રહ્યા છો !

પ. કૃષ્ણા : વિચારવાની બીજી કોઈ રીતે છે જ નહીં.

કૃષ્ણમૂર્તિ : નહીં ! તેને જુઓ! જુઓ તેને ! તમે એક મિનીટમાં એ જોઈ શકો છો. મને કાંઈક દેખાય છે. અહં સમય દ્વારા ઉદ્ભવે છે. બરાબર? અને જ્યારે તમે એમ કહો છો કે અહંની સમાપ્તિ માટે અંતર્દ્રષ્ટિનું હોવું જરૂરી છે, ત્યારે તમે હજુ પણ સમયની પ્રક્રિયામાં છો, તમે સમયના સંદર્ભમાં તેના દ્વારા જ જોઈ રહ્યા છો.

પ. કૃષ્ણા : જી હા. (ક્રમશઃ :)

(મો. : ૮૭૫૮૭૪૬૨૩૬)

સૌજન્ય : સુશ્રી ગીતાબેન કે. શાહના જયશ્રી કૃષ્ણા...

અમદાવાદ લોજ



જે. કૃષ્ણમૂર્તિ ભાગ-૧ સંસ્મરણ અને વ્યક્તિત્વ  
(મૂળ લેખક : પી.કૃષ્ણા, • અનુવાદક : શ્રી હર્ષદ દવે)

પ્રસ્તુતિ

શ્રી હર્ષદ દવે  
રેવા લોજ, વડોદરા

ગતાંકથી આગળ...



પ. કૃષ્ણા : કારણ કે ત્યાં પ્રશ્ન વ્યક્તિગત નથી, જ્યાં પ્રશ્ન વ્યક્તિગત હોય ત્યાં અહં વધારે હસ્તક્ષેપ કરે છે.

ડેવિડ બોલ્સ : હું વિચારું છું કે વૈજ્ઞાનિકની

બાબતમાં પણ અહંનો હસ્તક્ષેપ થતો રહે છે - તમે જુઓ...

કૃષ્ણમૂર્તિ : અવશ્ય, અવશ્ય.

ડેવિડ બોલ્સ : તેનો કોઈક વિચારો સાથે વિશેષ પ્રેમ હોય છે...

પ. કૃષ્ણા : એ પ્રેમ વધારે જીવંત હોય છે, વિજ્ઞાનમાં વસ્તુનિષ્ઠ થઈ શકાતું હોય છે. કોઈ એમ કહી શકે કે : 'જુઓ, મને ખબર નથી. ન્યૂટન કદાચ સાચા હતા, પણ હું ચોક્કસપણે કહી શકતો નથી.' પણ વ્યક્તિગત બાબતમાં લોકો વધારે ચોક્કસ હોય છે.

ડેવિડ બોલ્સ : હા.

પ. કૃષ્ણા : અહીં આપણે ઘણી વાતો વિષે ઘણા વધારે નિશ્ચિત રહી શકતા હોઈએ છીએ.

કૃષ્ણમૂર્તિ : તો હવે સમસ્યા શી છે? આપણે પાછા જઈએ.

અસિત ચાંદમલ : જ્યાં સુધી અહં છે, ત્યાં સુધી તે અંતર્દ્રષ્ટિ ન હોઈ શકે એ વિષે તમે વાત કરી રહ્યા હતા.

કૃષ્ણમૂર્તિ : હા.

અસિત ચાંદમલ : અહં તો છે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : હા.

અસિત ચાંદમલ : તેથી જ તેવી અંતર્દ્રષ્ટિ ન હોઈ શકે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : તે ન આવી શકે, અને આંશિક અંતર્દ્રષ્ટિને અંતર્દ્રષ્ટિ ન કહી શકાય. બરોબર? અંતર્દ્રષ્ટિ ત્યારે જ હોઈ શકે કે જ્યારે કોઈ 'હું' કે અહં ન હોય, પણ અહં એટલો પ્રબળ છે કે અંતર્દ્રષ્ટિ છે જ નહીં. તો હવે સમસ્યા શી છે? શું સમસ્યા એ છે કે અહીંથી ત્યાં કેવી રીતે પહોંચી શકાય ?

અસિત ચાંદમલ : શું અહીંથી ત્યાં સુધી, કે ત્યાંથી અહીં જેવી કોઈ ગતિ છે કે તે એકસાથે થનારી ગતિ છે ?

કૃષ્ણમૂર્તિ : હા, કદાચ.

પ. કૃષ્ણા : તે એક સાથે જ થવું જોઈએ, સાથે સાથે જ થવું જોઈએ, કારણ કે તેમાંથી કોઈ એક બીજાની પહેલાં થઈ શકે એવું મને નથી લાગતું. તેવું કેવી રીતે થઈ શકે?

કૃષ્ણમૂર્તિ : નહીં. તો પછી ચાલો તેની એક સાથે તપાસ કરીએ.

પ. કૃષ્ણા : મને એમ લાગે છે કે આ એક જ પ્રક્રિયા છે. મન તેને બે પ્રક્રિયાઓમાં વહેંચી નાખે છે : અહંનો અંત અને બોધ થવો. મારા વિચાર મુજબ તે એક ભ્રમ છે.

ડેવિડ બોલ્સ : હા.

કૃષ્ણમૂર્તિ : તો આપણે એમ કહી રહ્યા છીએ કે આ કોઈ વિભાજિત ક્રિયા નથી. અહં નો અંત અને બીજી વસ્તુનું આગમન. તે બીજી વસ્તુનું આવવું અને હું નો

સૌજન્ય : શ્રી કૃષ્ણમૂર્તિના ભાઈ ટી. કપાસી

ભાવનગર લોજ

સંપૂર્ણપણે અંત આવવો કોઈ વિખંડિત ક્રિયા નથી, પરંતુ એક પૂર્ણ ગતિ છે.

અસિત ચાંદમલ : શું તે બંને એક સાથે જ થાય છે ?

કૃષ્ણમૂર્તિ : હમ્મ.

અસિત ચાંદમલ : સાથે થાય અથવા તે બંને સાથે ન થઈ શકે. અહં ની સમાપ્તિ અને અંતર્દ્રષ્ટિ કે પ્રત્યક્ષ બોધ... બંને એક સાથે જ થવા જોઈએ ?

કૃષ્ણમૂર્તિ : શું એવું છે ?

પ. કૃષ્ણા : જો એવું હોય, તો જ્યાં સુધી તમારો અહં રહેતો હોય, ત્યાં સુધી તમે ઊંડી અંતર્દ્રષ્ટિ મેળવવા માટે કાંઈ પણ ન કરી શકો.

ડેવિડ બોહ્લ : આ તો બધું અવરોધી નાખશે, નહીં ?

પ. કૃષ્ણા : હા, એ જ સમસ્યા છે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : પણ સાથે સાથે વાતચીત કરતી વખતે તમે અહંથી દૂર જઈ રહ્યા છો, નહીં ?

પ. કૃષ્ણા : મને પાકી ખાતરી નથી, સર. મને એમ લાગે છે કે આ બાબત બૌદ્ધિકપણે જરૂર સ્પષ્ટ થઈ જાય છે, પણ તેની પોતાની મર્યાદાઓ છે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : હું સમજી શકું છું, એ સાચું છે, બિલકુલ સાચું.

પ. કૃષ્ણા : તો પછી અહં હવે સૂક્ષ્મ સ્વરૂપે કામ કરી રહ્યો છે, બેવકૂફ બનાવી રહ્યો છે. તમને એમ લાગી શકે કે પળવાર માટે તે ત્યાં નથી, પણ તે છે. તે તસવીરને વિકૃત કરી રહ્યો છે, તમને છેતરી રહ્યો છે.

કૃષ્ણમૂર્તિ : તે છેતરપીંડી છે!

પ. કૃષ્ણા : તે ભ્રાંતિ છે અને તેને આપણે રોજ થતી જોઈએ છીએ. અહં ની ખાસિયત એવી છે કે તે તમને એવો અનુભવ કરાવે છે કે તમને કાંઈક મળી ગયું છે

પણ હકીકતમાં એવું કાંઈ નથી હોતું.

અસિત ચાંદમલ : આ બહુ જ સૂક્ષ્મ છે, હા.

પ. કૃષ્ણા : પણ જુઓ, મેળવવા માટે કાંઈ છે પણ નહીં.

કૃષ્ણમૂર્તિ : બિલકુલ, બિલકુલ.

ડેવિડ બોહ્લ : કાલે રાત્રે અમે એની સાથે સંબંધિત હોય તેવી વાતચીત જ કરી રહ્યા હતા. તમે કદાચ એમ કહી રહ્યા હતા કે સંવાદ સિવાય કેટલાક એવા કાર્યો પણ છે કે જેમાં તમે એટલા મશગુલ થઈ જાઓ છો કે ક્ષણભર માટે અહં જતો રહે છે. પણ તમે એવો અનુભવ કર્યો કે વિચાર-વિમર્શમાં, ખાસ કરીને આપણી વચ્ચે થતા વિચાર વિમર્શમાં એવું નથી થતું.

પ. કૃષ્ણા : હા, મને એવો અનુભવ થયો કે જ્યારે આપણે વાતચીત કરીએ છીએ ત્યારે બોધની તીવ્રતા નથી રહેતી. કોઈ ઊંડાણભર્યા અનુભવમાંથી જ એ તીવ્રતા આવે છે, જેમ કે, જેની સાથે તમને ઊંડો પ્રેમ હોય તેનું જતું રહેવું, ભલે પછી તે કોઈ વ્યક્તિ હોય, અથવા કોઈ વસ્તુ હોય કે પછી એવો કોઈ અનુભવ જે તમને ભીતરથી હચમચાવી દે. જ્યારે તમારી સામે કોઈ પડકારની તીવ્રતા હોય ત્યારે તમારી ભીતર ઊંડી અંતર્દ્રષ્ટિ હોવી જરૂરી છે. ઉદાહરણ તરીકે જ્યારે તમે સંકટમાં હો ત્યારે તમે જે કરો છો ત્યારે અહં પાસે એવો સમય નથી હોતો કે તે વચ્ચે આવે. તમે જુઓ છો તેની સાથે જ ક્રિયા કરો છો. તો જ્યાં પણ થોડો સમય હોય છે -

કૃષ્ણમૂર્તિ : હવે તમે કોઈ મહત્વપૂર્ણ વાત પર આવ્યા છો. ઊભા રહો, જરા રોકાઈ જાઓ, શું સમય અંતર્દ્રષ્ટિને આવવાથી રોકે છે?

પ. કૃષ્ણા : હું કહીશ 'હા'. કારણ કે ઈચ્છા થોડો સમય લે છે.

(અનુસંધાન પાન-૦૮ ઉપર)

સ્વ. રંજનબેન દેવેન્દ્રકુમાર પરીખની યાદમાં...

સૌજન્ય : દેવેન્દ્ર, તારક, અપેક્ષા, ખૂશી તથા નંદીની પરીખના જય શ્રી કૃષ્ણ

## સનાતન ધર્મ હાઈસ્કૂલના સંસ્થાપકોનું સાહિત્ય ક્ષેત્રે યોગદાન

પ્રસ્તુતિ

શ્રી સહદેવ ઠક્કર  
ભાવનગર લોજ

છેક ૧૯૦૫ માં ભાવનગરમાં સ્થપાયેલી શાળા 'સનાતન ધર્મ હાઈસ્કૂલ' વડવા વિસ્તારમાં આવેલી છે. વિશાળ જગ્યા છે અને ૧૧૮ વર્ષ થયાં પછી પણ હજુ ચાલે છે, તે એક સિદ્ધિ છે. એના સંસ્થાપક સ્વ. શ્રી ગોપાલજી ઓધવજી ઠક્કર. તેની સ્થાપનાનો ઇતિહાસ અને પૂર્વ ભૂમિકા વિશે હું અગાઉ વિસ્તારથી લખી ચૂક્યો છું, એટલે ફરીવાર નથી લખતો. પણ પુનરાવર્તનના ભોગે પણ એટલો ઉલ્લેખ કરું છું કે ૧૮૮૯માં ડોક્ટર બેસન્ટે બનારસમાં સ્થાપેલી 'સેન્ટ્રલ હિન્દુ સ્કૂલ' (જે પછીથી બનારસ હિન્દુ યુનિવર્સિટીમાં તબદિલ થઈ) પછી થોડાં જ વર્ષ બાદ ભાવનગરમાં સ્થપાયેલી સનાતન ધર્મ હાઈસ્કૂલ, એ ડોક્ટર એની બેસન્ટ ની સીધી સૂચના અને માર્ગદર્શન તથા પ્રેરણાનું સીધું પરિણામ હતું.

ગોપાલજી દાદા અને તેમના ભાઈ પ્રાણજીવન દાદા તે સમયમાં પણ યુસ્ત થિયોસોફિસ્ટ હતા અને પ્રતિવર્ષ દૂર મદ્રાસમાં આવેલા સોસાયટીના આંતરરાષ્ટ્રીય વડામથક અડ્યારમાં ભરાતાં આંતરરાષ્ટ્રીય સંમેલનમાં અચૂક જતાં.

એ બંને ભાઈઓ આમ તો વેપારી (બિઝનેસમેન) હતા અને સારું એવું કમાયા હતા. પણ સ્વભાવે સિદ્ધાંતનિષ્ઠ અને સેવાભાવી. જીવન સાદું. પરિવારના સંસ્કારોના કારણે સંપત્તિને શિક્ષણના ફેલાવા માટે વાપરવાનું નક્કી કર્યું હતું. યાદ રહે, તે જમાનામાં શિક્ષણ સંસ્થા એ કોઈ પૈસા બનાવવાનું કારખાનું નહોતું !

તે બંને બંધુ બેલડી બહુ વધારે ભણ્યા નહોતા, પણ અંગ્રેજીનો મહાવરો સારો. થિયોસોફીના રંગે રંગાયા હતા એટલે ડોક્ટર એની બેસન્ટના લખેલા થિયોસોફી અને હિન્દુ ધર્મ નીતિને લગતાં કેટલાક પુસ્તકોના સુંદર તરજુમા કરીને છપાવ્યા હતા. તેમાં પણ રામાયણ અને મહાભારત

એ બે ભાષાંતરોની ઘણી આવૃત્તિઓ પણ થયેલી. ગોપાલજીભાઈ ઠક્કરે "સુબોધ રત્નાકર" નામનું ધર્મનીતિને લગતી વાર્તાઓનું અને "બાલ સદ્બોધ" નામે બાલ ઉપયોગી ઉપદેશનું એમ બે પુસ્તકો સસ્તું સાહિત્યવર્ધક કાર્યાલયને પ્રગટ કરવા મોકલ્યા હતા અને તે બંનેની ઘણી આવૃત્તિ પણ થઈ હતી.

અત્યારે તેમાંના કોઈ પુસ્તકો હાથ આવતાં નથી. અમારા ઘરમાં કે મારા મોટા કાકા સ્વ. મુરબ્બી કપિલભાઈ ઠક્કરના ઘરમાં તો ઘણી મોટી લાઈબ્રેરી હતી. અને હજુ પણ તેમાંના ઘણા અલભ્ય પુસ્તકો જળવાયા છે. પણ આમાંથી એકેય પુસ્તકો મારા જોવામાં આવ્યાં નથી. સનાતન ધર્મ હાઈસ્કૂલના હાલના ટ્રસ્ટી શ્રી મનોજભાઈ ઠક્કરને પણ મેં આ બાબત પૂછ્યું. તેની પાસે પણ આ પુસ્તકો છે નહીં. સનાતન સ્કૂલના હાલનાં આચાર્ય ડોક્ટર મહેશભાઈ દાફડા તો પુસ્તકોનાં એક ખૂબ સારા વાચક છે અને સ્વયં એક સારા લેખક પણ છે. તેમને મેં સનાતનની લાઈબ્રેરીમાં આમાંના કોઈપણ પુસ્તકો હોય તો તપાસ કરવા વિનંતી કરી. પણ તેઓએ પણ આવા કોઈ ટાઈટલ ક્યારેય જોયા કે સાંભળ્યા જ નથી. જો કદાચેય આમાંનું કોઈ પુસ્તક મળે તો સનાતન સ્કૂલ પોતે જ તેના આધ્યસ્થાપકના રચેલા કે અનુવાદિત કરેલાં પુસ્તકોનું પુનર્મુદ્રણ કરાવીને તેની સ્મૃતિને જીવંત રાખી શકે તે ઈરાદો હતો.

આજથી એક સદી ઉપરાંત ના વર્ષો પહેલાં શિક્ષણ ક્ષેત્રે ભાવનગરમાં એ જમાનામાં આટલું મોટું કામ કરી ગયેલા આ બે સપૂતોની-બંધુ બેલડીનાં ભગીરથ કામની લેવાવી જોઈએ તેટલી નોંધ ભાવનગરે લીધી નથી.

• • •

(મો. : ૯૭૧૪૦૦૨૬૯૯)

સૌજન્ય : શ્રીમતી સુશિલાબેન હરિવદન ઈંકણીવાળા તથા પ્રો. શ્રી હરિવદન ઈંકણીવાળા

## વર્તમાનમાં જાગૃકતા

પ્રસ્તુતિ

શ્રી દિવ્યેશ મહેતા  
અમદાવાદ લોજ

સમાજમાં મોટાભાગનાં લોકો સુખને શોધી રહ્યા છે અને જે સુખ મળ્યું છે તે કેમ ટકી રહે તેની ઈચ્છા હોય છે. માણસની જિંદગીમાં કેટલાક તબક્કા એવા આવે છે જ્યારે તે નિરાશાની ખાણમાં ધકેલાઈ જાય છે અને મૃત્યુનો આશરો લેવાની હદ સુધી જાય છે.

આનુ કારણ જ્યાં સુધી તમે અસત્યને સત્ય તરીકે સ્વીકારશો, અસત્યને અસત્ય તરીકે સ્વીકારશો નહીં ત્યાં સુધી સુખી થશો નહિ કારણ કે અસત્યને તમે દુઃખનું કારણ બનાવો છો.

આમાંથી મુક્તિનો માર્ગ છે મનની ગુલામીમાંથી મુક્ત થવું. કારણ મન તમારું સાચું સ્વરૂપ નથી, તમારી મન સાથેની અભિન્ન ઓળખાણ (Identification), અવધારણાઓ, પ્રતિમાઓ, તુલનાઓ અને તમે આપેલ વ્યાખ્યાઓ વગેરે તમારા સાચા સબંધો અને નિર્ણયોમાં અવરોધ ઊભો કરે છે અને પછી તેની આસપાસ દુનિયા ઊભી કરે છે.

આપણું માનસ ત્રણ પ્રકારના મન ધરાવે : અચેતન, અર્ધચેતન અને ચેતન મન. આપણે મોટાભાગે અર્ધચેતન મનના આધારે કામ કરીએ છીએ. આપણું ચેતન મન પણ સ્મૃતિઓના આધારે (Memory) ચાલે છે. કેટલીક વહેવારિક બાબતોમાં (Technical વિષયો)માં આ સ્મૃતિ જરૂરી છે. પણ અન્ય બાબતો આ સ્મૃતિ નિર્ણય માટે આધાર ન બને અને સ્વસ્થ અને શાંત મનથી સુઝી શકે. પણ આપણે આવા મનનો ઉપયોગ કરતા નથી પણ મન આપણો ઉપયોગ કરે છે. મનના દોરવાયા આપણે દોરવાઈએ છીએ. જ્યારે તમે જાણશો કે

સૌંદર્ય, પ્રેમ, સર્જનાત્મકતા, આનંદ-ઉલ્લાસ, આંતરિક શાંતિના સ્તોત્ર આ મન નથી, ત્યારે જાગૃત થવા માંડશો.

વળી આપણે નિર્ણય લેવાનો હોય છે વર્તમાનમાં પણ તેનો આધાર ભૂતકાળની સ્મૃતિ કે ભવિષ્યની કલ્પનાઓને બનાવીએ છીએ. અતિતના ચશ્માથી જોઈ કે કલ્પનાઓના આધારે લેવાતો નિર્ણય ગેરમાર્ગે દોરી શકે છે.

આમ જોઈએ આપણા દુઃખનું કારણ આપણે વાસ્તવિકતાને સ્વીકારવા તૈયાર હોતા નથી.

ઓશો કહે છે “એક અભૂતપૂર્વ નિયમ છે કે વિચારોને પોતાનું જીવન હોતું નથી. એ પરજીવી છે, એ તમારા તાદાત્મ્ય પર જીવે છે. આથી આ તાદાત્મ્ય અનુભવ્યા વગર પડદા ઉપર ચિત્ર જોતા હોય, જોશો તો આ દ્રષ્ટિ તમારી તાદાત્મતાનું વિભાજન કરશે.” ‘મન ગુલામ તરીકે સાડું છે. માલીક તરીકે ખરાબ છે.’

આ ઉપરાંત અહં, તૃષ્ણા અને આવેગ અને લાગણીશીલતાને કારણે ઊભી થતી વિચારશક્તિનો અભાવ પણ માણસને દુઃખી કરે છે.

આ બધાનો ઉપાય છે વર્તમાન સમયનો સામનો માનસિક રીતે કરવાનો છે.

આનો પહેલો ઉપાય છે ભૂતકાળની સ્મૃતિ બાબતમાં જાગૃત થવું. જે ક્ષણે મન ભૂતકાળની સ્મૃતિ પ્રત્યે જાગૃત થાય તે ક્ષણને પકડી લો, અને ભવિષ્યમાં કંઈ ગુમાવવાનાં ભયમાંથી મુક્તિ. જે કૃષ્ણમૂર્તિ કહે છે તેમ ‘die everyday’ આજે જ મૃત્યુ પામીએ અને

ચંદ્રિકા ગુંજન સ્મૃતિ ફાઉન્ડેશન (પબ્લિક ટ્રસ્ટ)

સૌજન્ય : શ્રી વિજયકુમાર જગદીશચંદ્ર ભટ્ટ, ગાંધીનગર લોજ

બધું છૂટી જવાનું હોય તેમ વર્તમાન ક્ષણે આ બધા સાથેના લગાવ (attachment) માંથી મુક્ત થાવ.

વર્તમાનને સાચી રીતે માણવાનું બીજું પગથિયું છે તમારી આલોચના કરવાનું બંધ કરો. તમે તમારી જાતનો સંપૂર્ણપણે સ્વીકાર કરો, તમે રૂપ અને જાતિની ઓળખાણમાંથી મુક્ત થશો તો તમે અહંકારમાંથી મુક્ત થશો.

વળી જો તમે દુઃખને તમારી ઓળખ બનાવશો તો તમે મુક્ત થઈ શકશો. સતત વિચારોમાં રોકાતું મન અપરાધ ભાવ તરફ લઈ જાય છે. વર્તમાન ઉપસ્થિતિ પરિસ્થિતિને Justify કે Reject કરવાને બદલે જે હોય તે સ્વીકારી લેવી જરૂરી છે.

આ ઉપરાંત જ્યારે પ્રશ્ન-ગુચવણ ઊભી થાય ત્યારે તેનો ઉકેલ ભવિષ્ય માટે મુલતવી રાખવાને બદલે

તેમાં બહાર નીકળવાની વિચારણા તરફ જ કરો. પ્રશ્નનું નિરાકરણ તરત લાવો. કારણ કોઈ સમસ્યા હોતી નથી માત્ર પરિસ્થિતિ (situation) હોય છે.

શાંતિની શોધ ન કરો. તમે અત્યારે જે પરિસ્થિતિમાં છો તે સ્વીકારો. કારણ વર્તમાન સંજોગોનો અસ્વીકાર માનસિક સંઘર્ષ અને પ્રતિરોધ નિર્માણ કરશે. This will also pass away એમ માનીને ચાલશો તો દુઃખ હળવું થઈ જશે. કારણ પ્રસન્નતા અને અપ્રસન્નતા સમાન છે. સમય અને સંજોગની પરિસ્થિતિનો ભ્રમ તમને અલગ બનાવે છે.

આથી માત્ર સાક્ષી બનો, અને તેને સ્વીકારો.

• • •

(મો. : ૯૪૨૭૪૧૯૮૫૩)

## સુરત – SVNIT કોલેજમાં

### GTF પ્રમુખના સોશયલ વ્યાખ્યાનો

પ્રસ્તુતિ

શ્રી ઉદય પાકવાલા  
પ્રમુખશ્રી, સનાતન લોજ, સુરત



SVNIT ના વિદ્યાર્થીઓને સંબોધતાં  
ફેડ. પ્રમુખશ્રી હર્ષવદન શેઠ...

(૧) સનાતન લોજની એનીએસન્ટ સ્મૃતિ વ્યા. માળા સંદર્ભે આગલે દિવસે ૩ જૂન શનિવારના રોજ સુરત પધારેલા GTF ના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠ દ્વારા SVNIT ના સ્ટાફ કલબના હોલમાં બપોરે ૩ વાગે એન્જિ. કોલેજના સ્ટુડન્ટો માટે 'કેરીયર બિલ્ડીંગ અને મેન્ટલ

એપ્રોચ' પર પ્રભાવશાળી, જ્ઞાનસભર પ્રેરણાદાયી વ્યક્તવ્ય કરાયું હતું, જેનો લગભગ (૫૦) વિદ્યાર્થીઓએ હાજર રહી લાભ લીધો હતો. જેમાં GTF મંત્રીશ્રી સી. કે. સોની તથા સહમંત્રીશ્રી ડૉ. પ્રો. પ્રશાંતભાઈ શાહ પણ સાથે ઉપસ્થિત હતા.

(૨) સાંજે ૯ વાગે SVNIT ના નર્મદ ગેસ્ટ હાઉસના હોલમાં શનિવારની આધ્યાત્મિક સભામાં પણ GTF ના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠે 'જે. કૃષ્ણમૂર્તિનું જીવન અને કાર્ય' એ વિષે લગભગ (૬૦) શ્રોતાઓ સમક્ષ પ્રભાવશાળી, મનનીય અને પ્રેરણાદાયી વક્તવ્ય રજૂ કર્યું હતું. GTFના સહમંત્રીશ્રી પ્રશાંતભાઈ શાહે પણ મનનીય પ્રવચન કર્યું હતું.

બંને પ્રોગ્રામો દ્વારા GTF ના પ્રમુખશ્રીના વિરલ વ્યક્તિત્વનો સૌને પરિચય મળ્યો હતો.

ૐ નિવા ઇચ્છા અંબુ શ્રીમતિ સુલોચનાબેન ગોવિંદભાઈ અં. મોદીના ૐ શ્રી રાઘવેશ્વર ઝેકેશ સૌજન્ય : જયેશ, રૂપલ, કિશન, શ્રેયા, યશ (U.S.A.), મનીષ, જૈના, સૃષ્ટિ, અનુશ્રી શાહ પરિવાર, અમદાવાદ લોજ

પ્રસ્તુતિ

## એનીબેસન્ટ સ્મૃતિ વ્યાખ્યાનમાળાનો અહેવાલ

શ્રી ઉદય પાકાવાલા  
પ્રમુખશ્રી, સનાતન લોજ, સુરત

ફેડ. પ્રમુખ તથા અન્ય મહેમાનો દ્વારા દીપ પ્રાગટ્ય

સનાતન લોજ, સુરત દ્વારા અન્ય લોજોની જેમ દર વર્ષે થિયોસોફિકલ અભ્યાસ તથા પ્રવચનોને લગતી એક વ્યાખ્યાનમાળા યોજવાનું નક્કી કરાયું છે. GTFના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠ દ્વારા તેને 'એનીબેસન્ટ વ્યાખ્યાનમાળા' એવું નામાભિધાન કરાયું, બાદમાં સનાતન લોજ દ્વારા ૪ જૂન, ૨૦૨૩ રવિવારનાં રોજ વ્યાખ્યાનમાળાનું આયોજન કરાયું.

અગાઉ વોટ્સઅપ મેસેજ/ફોન તથા 'જ્યોતિ' મેગેઝિન દ્વારા વિવિધ લોજોના મંત્રીશ્રી/પ્રમુખશ્રીને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યા હતાં, તે મુજબ ગુજરાતની જુદી જુદી લોજોના લગભગ (૭૫) સભ્યોએ ઉપરોક્ત વ્યાખ્યાનમાળામાં હાજર રહી અસરકારક રીતે ભાગ લીધો હતો.

**પ્રાર્થના :** સવારે ૯ થી ૯.૩૦ ચા-નાસ્તાને ન્યાય આપી સૌ સભ્યો તથા મહેમાનો પોતપોતાની જગ્યા પર ગોઠવાયા. મંગળ પ્રારંભ સનાતન લોજની સુશ્રી પ્રતિભાબેન પારેખની પ્રાર્થના અને ત્યારબાદ GTFના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠ દ્વારા યુનિવર્સલ પ્રેયર કરાવી વાતાવરણને ચેતનવંતુ બનાવાયું.

**આવકાર :** ત્યારબાદ કાર્યક્રમની શરૂઆત સનાતન લોજના પ્રમુખશ્રી ઉદય પાકાવાલાના આવકાર અને માંગલિક પ્રવચનથી થઈ. તેમણે સનાતન લોજનો ૧૩૮ વર્ષનો ઇતિહાસ ટૂંકમાં વર્ણવી સૌના સાથ-સહકારથી લોકપ્રવૃત્તિ વેગવાન બની રહી છે, તેમ જણાવ્યું. તેમજ વ્યાખ્યાનમાળાની પૂર્વભૂમિકા તથા સંદર્ભ સ્પષ્ટ કર્યાં.

**સ્વાગત :** ત્યારબાદ મંચસ્થ મહાનુભાવોનાં બુકેથી સન્માનનો સીલસીલો શરૂ થયો. GTFના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠનું સ્વાગત સનાતન લોજના પૂર્વ પ્રમુખશ્રી કાંતિભાઈ પટેલ દ્વારા કરાયું. ત્યારબાદ દરેક મંચસ્થ મહાનુભાવો તથા શ્રોતાગણમાં બેઠેલા અન્ય વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓનું પુષ્પગુચ્છથી સ્વાગત કરાયું હતું.

**વિશિષ્ટ સન્માન :** બાદમાં GTFના ઉપપ્રમુખશ્રી તથા પાંચમીવાર નેશનલ લેક્ચરર તરીકે નિયુક્ત થયેલા શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા કે જેઓએ છેલ્લા સાત (૭) મહિનાનાં ગાળામાં થિયોસોફીના અધિવેશન, શિબિર વિગેરેમાં જુદા જુદા તબક્કે રૂ. ૫૫,૦૦૦/- નું દાન આપેલ છે, તેમનું આ પ્રસંગે સનાતન લોજ દ્વારા સન્માનપત્ર અને શાલથી વિશિષ્ટ સન્માન કરાયું. તે વખતે હાજર સૌ સભ્યોએ ઊભા થઈ તાળીઓના હર્ષનાદથી વાતાવરણને આનંદમય તથા લાગણીસભર બનાવી દીધું, જે એક વિરલ, ચિરઃસ્મરણીય પ્રસંગ હતો.

**સૌજન્ય :** સ્વ. નિર્મળાબેન જી. સોનેજીના સ્મરણાર્થે !

સ્વ. શ્રી ઘનશ્યામભાઈ જે. સોનેજીના સ્મરણાર્થે, અમદાવાદ લોજ

**અતિથિ વિશેષના વક્તવ્યો :** સુરત લોજના પૂર્વ પ્રમુખશ્રી કાંતિભાઈ પટેલ દ્વારા વ્યાખ્યાનમાળાને શુભેચ્છાઓ અપાઈ. GTF ના મંત્રીશ્રી સી. કે. સોની, ઉજ્જૈન લોજના પ્રમુખશ્રી અરવિંદ નારવણે, GTFના ખજાનચીશ્રી રમેશભાઈ ડોલીઆ દ્વારા પ્રાસંગિક ઉદ્બોધન કરી કાર્યક્રમને શુભેચ્છાઓ પાઠવવામાં આવી હતી.

**વ્યાખ્યાન વિષે :** પ્રથમ GTFના ઉપપ્રમુખ તથા નેશનલ લેકચરરશ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા દ્વારા ૪૦-૪૦ મિનિટ એમ બે તબક્કે 'સીકેટ ડોક્ટ્રીન' ના મહત્વના સિદ્ધાંતો સમજાવતું મનનીય પ્રવચન કર્યું અને શ્રોતાઓને રસતરબોળ કર્યાં.

બાદમાં બીજે તબક્કે SVNIT ના ડૉ. પ્રો. અને GTFના સહમંત્રીશ્રી ડૉ. પ્રો. પ્રશાંતભાઈ શાહ દ્વારા 'સીકેટ ડોક્ટ્રીન' વિષે કેટલીક મહત્વની બાબતો બ્લેક બોર્ડ અને માર્કર પેન દ્વારા સમજાવી સૌને ભાવવિભોર બનાવ્યા. તેમણે સભામાં પ્રશ્નોત્તરી કરી વાતાવરણને ચેતનવંતુ બનાવ્યું, આ રીતે શ્રેણી રસપ્રદ, જ્ઞાનપ્રદ અને હાજર સૌ સભ્યો માટે પ્રેરણાદાયી બની રહી.

વ્યા. શ્રેણીની વચ્ચે બ્રેકમાં સૌને લીંબુ-સરખત અપાયું, બાદમાં બાલિકા ધ્રુવી દ્વારા શિવતાંડવ નૃત્યની ઝલક પ્રસ્તુત કરી વાતાવરણને ભક્તિમય બનાવાયું.

**સમાપન :** બાદમાં સભારંભના પ્રમુખશ્રી તથા GTFના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદનભાઈ શેઠ દ્વારા બંને વ્યાખ્યાતાઓના વ્યાખ્યાનોનું જ્ઞાનસભર સમાલોચન કરાયું તથા સનાતન લોજનો આભાર માનવામાં આવ્યો. તેમણે જુદી જુદી લોજોને વર્ષમાં એક વખત આવી વ્યા. શ્રેણી યોજવા આહવાન કર્યું. ભરૂચ અને ગોધરા લોજને

સક્રિય કરવા જણાવ્યું. દર મહિને ગુજરાતની કોઈને કોઈ લોજમાં આવી જ્ઞાનસભર પ્રવૃત્તિ થવી જોઈએ તેવી અપેક્ષા વ્યક્ત કરી.

**આભાર :** છેલ્લે સનાતન લોજના મંત્રીશ્રી હિતેશ પટેલે વ્યાખ્યાતાઓ, મંચસ્થ મહાનુભાવો, એન્કર ડૉ. દિપીકાબેન પાઠકજી, સુશ્રી પ્રતિભાબેન પરિખનો આભાર માન્યો. બાદમાં જુદી જુદી લોજો - અમદાવાદ, વડોદરા, રાજપીપળા, પેટલાદ, નડિયાદ, હિંમતનગર તથા સ્થાનિક સુરત લોજના સૌ હાજર સભ્યોનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માન્યો. એન્કર ડૉ. દિપીકાબેન પાઠકજી, સુશ્રી પ્રતિભાબેન પારેખ તથા પરિતબેન સરડવાનું પુષ્પગુચ્છથી અભિવાદન કરાયું હતું. કેટરેર ડૉ. બાલીબેનનો આભાર માની પુષ્પગુચ્છથી અભિવાદન કરાયું હતું. પરિતાબેન સરડવા દ્વારા સમાપન પ્રાર્થના કરાઈ.

**TOS ની ઝલક :** સમારંભમાં નવનિયુક્ત TOS ગુજ. રિઝિયન પ્રમુખશ્રી હિતેશભાઈ પટેલ દ્વારા TOS પુનઃ જીવિત થયેલી પ્રવૃત્તિની એક ઝલક રૂપે (૧૨) સ્કૂલની વિદ્યાર્થીનીઓને નોટબુકોનો સેટ ઉપસ્થિત મહેમાનો તથા આગેવાનો દ્વારા અપાવી થિયોસોફીની સેવાપ્રવૃત્તિ વેગવાન બની હોવાના સંકેત આપ્યા હતા.

**પ્રીતિભોજન અને વિદાય :** છેલ્લે કેરીનો રસ, સુરતી ઊંધિયું, ઈદડા સહિતના પ્રીતિભોજનનો સૌએ આસ્વાદ માળ્યો, બાદમાં સીકેટ ડોક્ટ્રીન તથા સનાતન લોજની સ્મૃતિઓને વાગોળતાં સૌ સભ્યો તથા મહેમાનો પોતપોતાનાં ગંતવ્ય સ્થાને જવા નીકળી પડ્યા અને એક સુંદર કાર્યક્રમ સંપન્ન થયો.

(મો. : ૭૯૮૪૦૧૮૧૮૫)

**સ્વ. હર્ષવીણાબેન હસમુખભાઈ પંડ્યાના સ્મરણાર્થે**

**સૌજન્ય : શ્રી હસમુખભાઈ જે. પંડ્યા, અમદાવાદ લોજ**



પ્રસ્તુતિ

## હરજીવન આશ્રમ, થિયોસોફિકલ સોસાયટી, કડોલી એક વિશિષ્ટ પ્રેરણાદાયી અહેવાલ

શ્રી ચંદુભાઈ પંડ્યા  
પૂર્વ પ્રમુખ જી.ટી.એફ.  
વર્તમાન પ્રમુખ  
હરજીવન આશ્રમ, કડોલી



હરજીવનદાદાની તૈયાર થઈને આવેલી પ્રતિમા જે હરજીવન આશ્રમ, કડોલીમાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવી છે.

શ્રી હરજીવન આશ્રમ થિયોસોફિકલ સોસાયટી, કડોલી દ્વારા તા. ૧૪.૦૫.૨૦૨૩ ના રોજ યોજવામાં આવેલ 'શ્રી હરજીવન સ્મારક પ્રતિમા અનાવરણ સમારોહ' તથા રાત્રિના ૮.૩૦ કલાકે આયોજિત પદ્મશ્રી શાહબુદ્દીન રાઠોડનો 'હાસ્ય

દરબાર' કાર્યક્રમમાં ઉત્સાહ અને લગનથી સહભાગી બનનાર કડોલી ઉપરાંત આસપાસના ગામડાઓમાંથી પધારનાર બધા જ સભ્યો, ગ્રામ્યજનો, હિંમતનગરના નગરશ્રેણીઓ પૈકી, મા. શ્રી વી. ડી. ઝાલા જી, MLA, સાબરકાંઠા, મા. શ્રી જે.ડી. પટેલ, જિલ્લા પ્રમુખશ્રી, બીજેપી, ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશનનાં સન્માનનીય પદાધિકારીશ્રી સી. કે. સોનીજી, મહામંત્રીજી, નડિયાદ અને પેટલાદ લોજથી પધારેલ આદરણીય સદસ્યગણનો હું અંતરથી આભાર માનું છું.

કાર્યક્રમના પરમ શ્રદ્ધેય અતિથિવૃંદમાં શ્રી રાજેશભાઈ મહેતા, શ્રીમતી કાનનબેન મહેતા, શ્રીમતી અવંતિકાબેન મહેતા, શ્રી ઉપેન્દ્રભાઈ મહેતા, શ્રી આશિષભાઈ મહેતાની સહભાગિતા વિશેષ પ્રેરક બની રહી હતી.

આપ સૌની ગરિમાપૂર્ણ સહભાગિતાથી કાર્યક્રમને વિશેષ મહત્તા અને ગૌરવ પ્રાપ્ત થયેલ છે. શ્રી હરજીવન આશ્રમ થિયોસોફિકલ સોસાયટીના લગભગ ૬૬ વર્ષના ઈતિહાસની યાદગાર ઘટનાઓમાં આ એક વિશેષ

ઉલ્લેખનીય ઘટના કહી શકાય તેમ છે. શ્રી હરજીવન સ્મારકની રચના પ્રતિમાનું અનાવરણ અખિલ ભારતીય સ્તરની ઘટના છે. ગુજરાતનાં આ અદના થિયોસોફિકલ કાર્યકરની લેવાયેલ નોંધ સમગ્ર ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશન માટે અનુપમ અને અભૂતપૂર્વ ઘટના છે. નિશ્ચિત રીતે, આવનાર પેઢીને પૂજ્ય દાદાજીની આ પ્રતિમા પુનિત સાંભરણું બની રહેશે અને તેમનો સંદેશ જન જનમાં ગુંજાયમાન બની રહેશે.

આપના રચનાત્મક સહયોગ અને પ્રેરક હાજરી માટે સંસ્થા તરફથી આપનો આભાર માનું છું.



પ્રતિમાના અનાવરણ પ્રસંગે...  
કુલમાળા પહેરાવતાં શ્રી રાજેશભાઈ મહેતા

### શ્રદ્ધાંજલિ

અમદાવાદ લોજના સભ્યશ્રી બંસીલાલ રમણલાલ શાહ (ઉં.વ. ૮૪)નું તા. ૧૫.૦૬.૨૦૨૩ ના રોજ દુઃખદ અવસાન થયેલ છે. સદ્ગતનો ડિપ્લોમા નં. ૧૦૮૯૪ છે. તા. ૧૨.૧૨.૨૦૨૨ ના રોજ સભ્યબનેલાં. ડિપ્લોમા મળ્યે હજુ છ મહિનાં જ થયા છે ત્યારે આવા દુઃખદ સમાચાર જાણી લોજના દરેક સભ્ય શોકની લાગણી અનુભવે છે. પરમકૃપાળુ પરમાત્મા દિવંગતના આત્માને ચિર શાંતિ અર્પે તથા કુટુંબીજનોને આઘાત સહન કરવા શક્તિ અર્પે એ જ પ્રાર્થના સાથે લોજના તથા ફેડ.ના સૌ સભ્યો શ્રદ્ધાસુમન અર્પે છે.



## ગુજરાત થિયો. ફેડ.નું ગૌરવ – શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરીયા

પ્રસ્તુતિ

શ્રી ઉદય પાકાવાલા  
પ્રમુખશ્રી, સનાતન લોજ, સુરત

**સનાતનલોજ ગોઠ થિયોસોફિકલ સોસાયટી**  
અનોનિમસ હોબ, ધો-૧૦-૧૧, જુન-૨૦

**સન્માન પત્ર**

ગુજરાત થિયોસોફી નું ગૌરવ શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરીયા માટે

આપશ્રી છેલ્લા ૧૬ વર્ષથી સનાતનલોજ થિયોસોફિકલ સોસાયટી સાથે જોડાઈને બ્રહ્મવિદ્યાના ક્ષેત્રે અવિરત પ્રગતિ કરી અમો સુરત લોજના તથા ગુજરાતના થિયોસોફિકલ સભ્યો માટે આદર્શ અને પ્રજ્ઞાનો માર્ગ ચીંધી રહ્યા છો.

આપશ્રી ઉદ્દેશ્યોચ્ચ માં **MA** થઈ ગુજરાત સરકારના કર્તવ્યનિષ્ઠ અને યશસ્વી કામગીરી કરી નિવૃત્તિ પછી થિયોસોફિકલ સાહિત્ય અને ભગવદ્ગીતાનો ઉંડો અભ્યાસ કરી સૌને તે દિવ્યજ્ઞાનનો લાભ આપી રહ્યા છો, તે સનાતન લોજ માટે ગૌરવની બાબત છે.

માનવીનો જીવનરથ પ્રેમ, પ્રમાણિકતા, સત્ય અને સન્માન જેવા ચાર પૈદ પર ચાલે છે, તેમ આપશ્રીનું જીવન પણ તમામ રીતે પ્રેરણાદાયી છે. સુરત તથા અન્ય સ્થળે થિયોસોફિકલ અધિવેશન, પ્રોગ્રામ, શિબિર વિગેરેમાં આપશ્રીની ઉદાર સખાવત (ડોનેશન) થી કાર્યક્રમ સરળતાથી પાર પડી જાય છે. આપ જાણે સુરતલોજના ઉદાર સખાવતી 'ભામાશા' હોય તેવું સ્મરણ થાય છે.

સમજને કેળવવા માટે શુદ્ધ હૃદય અને વિશ્વાસ આપનામાં અતૂટ છે. આપશ્રી દ્વારા સમજણનું **Recharge** (જ્ઞાન) સમયાંતરે કરવાથી માનવીનું મન સકારાત્મક, હકારાત્મક અને રચનાત્મક અભિગમવાળું બને છે. ગતિ અને મતિને એક લાઈનમાં રાખવાથી પ્રગતિનો માર્ગ ખુલે છે. આપશ્રી દ્વારા નાણાંથી અને હૃદયથી કરાયેલ સહયોગની નોંધ મહાપુરૂષો અવશ્ય લેશે, તેવી અમને આશા છે.

આપશ્રીની ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશનના ઉપપ્રમુખશ્રી તરીકે ની કામગીરી પ્રશંસનીય તથા યશસ્વી છે. સનાતનલોજ સુરતના ઉપપ્રમુખશ્રી તથા ટ્રસ્ટીશ્રી તરીકેની કામગીરી ચિરઃસ્મરણીય રહેશે. આપશ્રીની ઈન્ડિયન સેક્શન ના નેશનલ લેક્ચરર તરીકેની સતત પાંચમીવાર ની વરણીએ આપશ્રી તથા સનાતનલોજ માટે યશસ્વી કારકિર્દીની કલગી સમાન છે. આપશ્રી દ્વારા જૂનાગઢ માં ૨૦૨૦ માં યોજાયેલા સ્ટડી કેમ્પ ગુજરાત ના સૌ થિયોસોફિકલ સભ્યો માટે પ્રેરણાનું ઝરણું બની રહ્યો. ભુવનેશ્વર, દિલ્હી અને છેલ્લે ઉજ્જૈનના સ્ટડી કેમ્પ માટે યાદગાર બની રહ્યા.

આપશ્રી દ્વારા બ્રહ્મવિદ્યા નો પ્રચાર અને પ્રસાર આવી જ રીતે અસરકારક અને ભવ્યરીતે ચાલતો રહે તેવી મહાપુરૂષો તથા પરમકૃપાળુ પરમાત્માને સુરતલોજના સૌ સભ્યોની અંતઃકરણથી પ્રાર્થના.

એજ વિ.  
ઉદય પાકાવાલા  
(પ્રમુખશ્રી, સુરતલોજ)

સન્માનપત્ર



સનાતન લોજ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ સન્માનપત્ર એનાયત પ્રસંગે હાજર મહાનુભાવો તથા લોજ સભ્યો

આપશ્રી છેલ્લા ૧૬ વર્ષથી સનાતન લોજ થિયોસોફિકલ સોસાયટી સાથે જોડાઈને બ્રહ્મવિદ્યાના ક્ષેત્રે અવિરત પ્રગતિ કરી અમો સુરત લોજના તથા ગુજરાતના થિયોસોફિકલ સભ્યો માટે આદર્શ અને પ્રજ્ઞાનો માર્ગ ચીંધી રહ્યા છો.

આપશ્રી ઈકોનોમિકસમાં **MA** થઈ ગુજરાત સરકારના કર્તવ્યનિષ્ઠ અને યશસ્વી કામગીરી કરી નિવૃત્તિ પછી થિયોસોફિકલ સાહિત્ય અને ભગવદ્ગીતાનો ઉંડો અભ્યાસ કરી સૌને તે દિવ્યજ્ઞાનનો લાભ આપી રહ્યા છો, તે સનાતન લોજ માટે ગૌરવની બાબત છે.

માનવીનો જીવનરથ પ્રેમ, પ્રમાણિકતા, સત્ય અને સન્માન જેવા ચાર પૈદ પર ચાલે છે, તેમ આપશ્રીનું જીવન પણ તમામ રીતે પ્રેરણાદાયી છે. સુરત તથા અન્ય સ્થળે થિયોસોફિકલ અધિવેશન, પ્રોગ્રામ, શિબિર વિગેરેમાં આપશ્રીની ઉદાર સખાવત (ડોનેશન) થી કાર્યક્રમ સરળતાથી પાર પડી જાય છે. આપ જાણે સુરત લોજના ઉદાર સખાવતી 'ભામાશા' હોય તેવું સ્મરણ થાય છે.

સમજને કેળવવા માટે શુદ્ધ હૃદય અને વિશ્વાસ આપનામાં અતૂટ છે. આપશ્રી દ્વારા સમજણનું **Recharge** (જ્ઞાન) સમયાંતરે કરવાથી માનવીનું મન સકારાત્મક, હકારાત્મક અને રચનાત્મક અભિગમવાળું બને છે. ગતિ અને મતિને એક લાઈનમાં રાખવાથી પ્રગતિનો માર્ગ ખુલે છે. આપશ્રી દ્વારા નાણાંથી અને હૃદયથી કરાયેલ સહયોગની નોંધ મહાપુરૂષો અવશ્ય લેશે, તેવી અમને આશા છે.

આપશ્રીની ગુજરાત થિયોસોફિકલ ફેડરેશનના ઉપપ્રમુખશ્રી તરીકેની કામગીરી પ્રશંસનીય તથા યશસ્વી છે. સનાતન લોજ સુરતના ઉપપ્રમુખશ્રી તથા ટ્રસ્ટીશ્રી તરીકેની કામગીરી ચિરઃસ્મરણીય રહેશે. આપશ્રીની ઈન્ડિયન સેક્શનના નેશનલ લેક્ચરર તરીકેની સતત પાંચમીવારની વરણીએ આપશ્રી તથા સનાતન લોજ માટે યશસ્વી કારકિર્દીની કલગી સમાન છે. આપશ્રી દ્વારા જૂનાગઢમાં ૨૦૨૦ માં યોજાયેલા સ્ટડી કેમ્પ ગુજરાતના સૌ થિયોસોફિકલ સભ્યો માટે પ્રેરણાનું ઝરણું બની રહ્યો. ભુવનેશ્વર, દિલ્હી અને છેલ્લે ઉજ્જૈનના સ્ટડી કેમ્પ માટે યાદગાર બની રહ્યા.

આપશ્રી દ્વારા બ્રહ્મવિદ્યાનો પ્રચાર અને પ્રસાર આવી જ રીતે અસરકારક અને ભવ્ય રીતે ચાલતો રહે તેવી મહાપુરૂષો તથા પરમકૃપાળુ પરમાત્માને સુરત લોજના સૌ સભ્યોની અંતઃકરણથી પ્રાર્થના.

પ્રસ્તુતિ

## અન્ય ધર્મોમાં પૂર્નજન્મની માન્યતા વિશે

ડૉ. શ્રી ઋતુરાજ પંડ્યા  
રેવા લોજ, વડોદરા

શરીર સાથે ચેતનાનો ઉદ્ભવ થવો અને મૃત્યુ સાથે અંત થવો એ માન્યતા હવે મનુષ્યની સમજ વિકસતા દૂર થવા લાગી છે. ભારતીય સનાતન ધારણાઓ આ બાબતમાં બહુ જ સ્પષ્ટ અને વૈજ્ઞાનિક છે. તેમ સમજાવા લાગ્યું છે. આ સંબંધમાં વિશ્વના વિભિન્ન ધર્મોમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે આ સ્વીકારાયું છે અને હવે પરાવિજ્ઞાનની શાખાઓમાં આ એકદમ સ્પષ્ટ અને વૈજ્ઞાનિક રીતે સાબિત થવા પણ જઈ રહ્યું છે. ભારતીય શાસ્ત્રો તો આ બાબત પહેલેથી જ સ્પષ્ટ છે. પરંતુ વિશ્વના બે પ્રમુખ ધર્મો ઈસાઈ અને ઈસ્લામમાં આ બાબતે અસ્પષ્ટ ધારણાઓ પ્રવર્તે છે. તેમ છતાં તેઓના ધર્મગ્રંથોનો બારીકાઈથી અભ્યાસ કરવાથી આ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે.

પ્રો. મેક્સમુલરે પોતાના ગ્રંથ “સિક્સ સિસ્ટમ ઓફ ઈન્ડિયન ફિલોસોફી”માં આ માટે અનેક આધાર રજૂ કર્યા છે. જેમાં ઈસાઈ ધર્મ પૂર્નજન્મની આસ્થાથી સર્વથા મુક્ત નથી. પ્લેટો અને પાયથાગોરસે પણ પોતાના ગ્રંથોમાં આ સ્વીકાર્યું છે. બીજી શતાબ્દીના વિદ્વાન એરીગને સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે “વારંવાર જન્મ લેવાથી માણસ સંત બની શકે અને પાપી ફરીસ્તો કે સંત પણ બની શકે.” યહુદી પરંપરા કબાલામાં કહેલ છે કે “દરેકને વારંવાર જન્મ લેવો જ પડે છે.” “વિઝડમ ઓફ સોલેમન” પુસ્તકમાં ઈસુના કથન છે કે તેઓએ તેમના શિષ્યોને કહ્યું કે “ગત જન્મમાં ‘ઈલ્યાસ’ (એલીજ) જ અત્યારે “જોન ધ બેપીસ્ટ”ના સ્વરૂપે જન્મેલ છે.” બાઈબલ ચેપ્ટર/૩ પેરા ૭ માં ઈસુ કહે છે. “મારા આ કથન ઉપર આશ્ચર્ય ન કરો કે તમને પણ પૂર્નજન્મ લેવો પડશે.” વળી તેમના પ્રાચીન સંત સેન્ટપાલ તથા આચાર્ય ઓરીગન પણ કહે છે કે “પ્રત્યેક માનવ પાછલા કર્મો પ્રમાણે જ આગલો જન્મ ધારણ કરે છે.” પ્લેટોએ પણ કહ્યું છે, “જે આત્માઓ શુદ્ધ થઈ ચૂકી છે સ્વેજ પણ મોહ નથી તેઓ ફરીથી શરીર ધારણ નહીં કરે.”

વળી “વિઝડમ ઓફ સોલેમન”માં ઈસુએ કહ્યું છે. જેમાં પૂર્નજન્મનું સ્પષ્ટ પ્રતિપાદન છે. ઈસ્લામમાં પણ આ બાબતે ઉલ્લેખ છે. તેમાં કહ્યું છે “ઈન્સાન તુઝે ફીર અપને રબ કી ઓર જાના હે” વહી તેરા અલ્લા હે.” તુઝે મહેનત ઓર તકલીફ કે સાથ દરજે/બદરજે સીઠી ચઢકર જાના હે.”

કુરાનમાં ઘણી આયાતોમાં પૂર્નજન્મ સ્પષ્ટ થાય છે.

જેમાં એક જગ્યાએ કહ્યું છે “હમને તુમ્હે જમીન મેં સે પેદા ક્રિયા હે ઓર હમ તુમ્હે ફીર ઉસી જમીન મેં ભેજ દેગેં ફીર ઉસી સે પેદા કરેંગે બારબાર...”

બીજી એક આયાતમાં કહ્યું છે “કેફાતકફુરુના બિલ્લાહે” અર્થાત્ – “તુમ અપને અલ્લાહ સે કેસે ઈનકાર કર શકતે હો.’ તુમ મર ચુકે થે. ઉસને તુમ્હે ફીરસે જીવીત ક્રિયા...” વહ તુમે મારેગા ઓર ફીરસે જીલાયેગા”.

કુરાનની આયાતોના આધાર પર પૂર્નજન્મમાં વિશ્વાસ ધરાવતા સુફીસંતો, અહમદ બિન સાબિત, અહમદ બિન યબુસ, અબુ ખુરાસાની, ઉમર ખય્યામ, અલ ગીજાણી વિગેરેએ કુરાનની “સુરતુલમબરક” આયાત ૬૧ થી ૮૨માં તથા આયાત ‘પપ’માં આનો આધાર ગણેલ છે.

“ધ ઈનસાકલોપીડીયા ઓફ ઈસ્લામ”માં પૂર્નજન્મને “તનાસુખ” કહેલ છે. આ ઉપર પ્રકાશ પાડેલ છે કે ઈસ્લામમાં ઘણા એવા ફીરકાઓ છે જેઓ પૂર્નજન્મમાં માને છે. જેમાં વિશેષ સુફી/શિયા પંથના મુસ્લિમ માને છે.

ક્યારેક એક સમયે પૂર્નજન્મનો સિદ્ધાંત લોકો ધર્મના કે શ્રદ્ધાના આધારથી સ્વીકારતા હતા. હવે બુદ્ધિનો વિકાસ થતાં સમજ/તર્ક અને વૈજ્ઞાનિક આધાર પ્રમુખ છે. વૈજ્ઞાનિકોએ હવે પરામનોવિજ્ઞાનની શાખામાં આ બાબતે પુરાવા એકત્ર કરીને નવેસરથી સંશોધનો કરેલ છે જેનાથી આ વિષય સ્પષ્ટ/તર્કસંગત બની ધાર્મિક અંધશ્રદ્ધા ખોટી માન્યતાઓથી મુક્ત થશે. જે ખૂબ જ આવકાર્ય છે. કેમ કે આજદિન સુધી દુનિયામાં ધર્મોએ માનવજાતનું ખૂબ જ નુકસાન કરેલ છે. તે મનુષ્ય જાત જાતે જ અનુભવશે. લોકોને પોતાના પૂર્વાગ્રહો ધોડવા જ પડશે. અન્યથા તે પછાત ગણાશે. “પૂર્નજન્મ વસ્તુતઃ જીવનયાત્રાનું આગળનું ચરણ છે” તે જલ્દીથી હવે સમજાશે. કેમ કે પૂર્નજન્મની માન્યતા હવે કોઈ માન્યતા રહેશે નહિ પણ કોન્ક્રીટ વૈજ્ઞાનિક સત્ય બનશે જેમાં કોઈપણ વાદવિવાદને સ્થાન હશે જ નહિ. જે ઘણા બધા મજબૂત આધાર પ્રદાન કરશે. આજનો ભારતીય હિન્દુ કાલે મૃત્યુ બાદ ઈસાઈ કે બૌદ્ધ કે સ્ત્રી કે પુરૂષ બની શકે છે. તો પછી નાહક ના શા માટે કલંક, કલેશ અનૈતિકતા, યુદ્ધ જેવા બીજા વાવવાં... ? અને આગલા જન્મમાં (અનુસંધાન પાન-૧૯ ઉપર)

સૌજન્ય : સ્વ. શ્રી જયેશભાઈ જશવંતરાય દેસાઈના સ્મરણાર્થે

સૌજન્ય : ડૉ. અનસુયા જે. દેસાઈ, અમદાવાદ લોજ

## શાખા સમાચાર

- **અમદાવાદ લોજ, અમદાવાદ :-** (મીટીંગ દર બુધવારે સાંજે ૬ થી ૭ દરમિયાન) :  
જૂન દરમિયાન ૭મીએ 'શ્રી ગુરુચરણે' વિષે સુશ્રી વર્ષા પટેલ, ૧૪મીએ ભુવાલી સ્ટડી કેમ્પમાં હાજર રહેલાં સભ્યોના સંસ્મરણો અંગે ૨૧મીએ 'કબીર અને કૃષ્ણમૂર્તિ' વિષે શ્રી હર્ષવદન શેઠ તથા ૨૮મીએ 'ઉપદેશ સાર - રમણ મહર્ષિ' વિષે શ્રી રમેશચંદ્ર ડોલિઆએ પ્રવચનો કર્યા.
- **રોહિત લોજ, અમદાવાદ :-** (મીટીંગ દર શનિવારે સાંજે ૬ થી ૭ દરમિયાન) :  
જૂન દરમિયાન ૧૦મીએ ભુવાલી સ્ટડી કેમ્પના સંસ્મરણો શ્રી હર્ષવદન શેઠ તથા કેશવરબેન દસ્તુરે રજૂ કર્યા. ૧૭મીએ 'ઉપદેશ સાર - રમણ મહર્ષિ' વિષે શ્રી રમેશચંદ્ર ડોલિઆએ પ્રવચન કર્યું. સાથે સાથે મુંબઈથી આવેલાં શ્રી તરલભાઈ મુંશી અને શ્રીમતિ અર્ચનાબેન મુંશીએ રોહિત લોજની મુલાકાત લીધી. શ્રી તરલભાઈએ 'કળા અને થિયોસોફી' વિષે પ્રવચન કર્યું. ૨૫મી રવિવારે રોહિત લોજ તથા અમદાવાદ લોજના સંયુક્ત ઉપક્રમે ભારત સમાજ પૂજા સવારે ૯.૩૦ થી ૧૦.૩૦ દરમિયાન યોજાઈ.
- **રેવા લોજ, વડોદરા :-** (મીટીંગ દર રવિવારે સવારે ૯.૩૦ થી ૧૦.૩૦) :  
મે દરમિયાન ૭મીએ બુદ્ધ પૂર્ણિમા અને શ્વેત પદ્માષ્ટમીની ઉજવણી થઈ. જેમાં મુખ્ય વક્તાઓ કુ. હિમાદ્રીબેન, શ્રીમતિ ચિતલબેન પટેલ તથા શ્રી અતલકુમાર દરજીએ રજૂઆતો કરી. ૧૪મીએ તથા ૨૧મીએ શ્રી ગુરુચરણે

વિષે અનુક્રમે શ્રી અતુલકુમાર દરજી અને શ્રીમતિ ચિતલબેન પટેલે અભ્યાસ વર્ગ લીધો. ૨૮મીએ ભારત સમાજ પૂજા શ્રી નિખિલભાઈ પુરોહિતે કરાવી તથા સભ્યો દ્વારા શાતાવાહક વિધિ કરવામાં આવી.

જૂન દરમિયાન ૧૧મીએ શ્રી ગુરુચરણે વિષે શ્રી અતલકુમાર દરજીએ રજૂઆત કરી. ૧૮મીએ રેવા લોજનો સ્થાપના દિન ઉજવાયો. ભારત સમાજ પૂજા શ્રી નિખિલભાઈ પુરોહિત દ્વારા કરવામાં આવી, ૨૫ મીએ કુ. હિમાદ્રીબેને 'ગુરુ ચરણે'નો અભ્યાસ કરાવ્યો.

- **સનાતન લોજ, સુરત :-** (મીટીંગ દર બુધવારે સાંજે ૫ થી ૬ દરમિયાન) :

મે દરમિયાન ૧૦મીએ 'શ્વેત પદ્માષ્ટમી દિન' અને અડ્યાર શિબિરનાં સંસ્મરણો શ્રી ઉદય પાકાવાલાએ તથા ૧૭મીએ ભોવાલી અભ્યાસ શિબિરનાં સંસ્મરણો શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયાએ રજૂ કર્યા. ૨૪મીએ 'જીવન એક સંયુક્ત ખેલ' વિષે ડો. દિપીકાબેન પાઠકજીએ પ્રવચન કર્યું. ૩૧મીએ 'ભારત સમાજ પૂજા' અધ્યયન સ્થાનેથી સુશ્રી પ્રતિભાબેન પારેખે કરાવી.

જૂન દરમિયાન ૩૧મીએ સાંજે ૬ વાગે જી.ટી.એફ.ના પ્રમુખશ્રી હર્ષવદન શેઠ દ્વારા 'દૈનિક જીવનમાં આધ્યાત્મિક અનુભવ' વિષે પ્રવચન રજૂ થયું. ૭મીએ 'શ્રી યંત્ર અને શક્તિ ઉપાસના' વિષે શ્રી શેલેષભાઈ ભટ્ટ, ૧૪મીએ 'સફળતાના આધ્યાત્મિક સિદ્ધાંતો' વિષે શ્રી નરસિંહભાઈ ઠાકરિયા તથા ૨૧મીએ 'જગત એક પરિવાર' વિષે ડો. દિપીકાબેન પાઠકજીએ પ્રવચનો કર્યા. ૨૮મીએ 'ભારત સમાજ પૂજા' સુશ્રી પ્રતિભાબેન પારેખ દ્વારા કરાવવામાં આવી.

(અન્ય ધર્મોમાં..... પાના-૧૮ ઉપરથી ચાલુ)

પોતાના માટે તથા અન્યો માટે વિપત્તિઓ ઉભી કરવી" ? આવી સમજ વિકસતા માનવી કર્મ વિશે સજાગ બનશે. પ્રસિદ્ધ સુકીસંત મોલાના રૂમે કહ્યું છે "હું વૃક્ષ, વનસ્પતિ, કીટપતંગિયા, પશુ, પક્ષીની યોનિઓમાં થઈને મનુષ્ય વર્ગમાં પ્રવેશ પામ્યો છું અને હવે દેવવર્ગમાં સ્થાન પ્રાપ્ત કરવાની તૈયારી કરી રહ્યો છું." આ પૂર્નજન્મનું જ પ્રતિપાદન છે" જે થિયોસોફી વિચાર મુજબ પણ બરાબર છે જ.

સામાન્ય રીતે મનુષ્યનો જન્મ મનુષ્ય યોનિમાં જ થાય છે કારણ કે એની બૌદ્ધિક ચેતના એટલી વિકસીત થઈ ચૂકી હોય છે કે કોઈ અવિકસીત પ્રાણી મસ્તિષ્કમાં એ ટ્રાન્સફર થઈ જ શકતી નથી. મોટી ઉંમરની વ્યક્તિ જેમ બાળપણના કપડાં

પહેરી નથી શકતી તેમ !

અધ્યાત્મ અને વિજ્ઞાનનાં મિલનથી જ માનવીના વિકાસનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ થશે. તેની ચેતનાનાં વિકાસની એક સ્પષ્ટ રૂપરેખા કે માર્ગ ઊભો થશે. જેના પ્રકાશમાં માનવીનાં આંતરિક જીવન બાબતે ઉન્નતિના નવા રસ્તાઓ અસ્તિત્વમાં આવે તેવી પૂરેપૂરી સંભાવના છે. માટે મનુષ્યના આંતરજીવન ઉપર પ્રકાશ પાથરતા દુનિયાના તમામ ધર્મો પોતાને પરંપરાગત મળેલ માન્યતાઓને ચકાસીને, જાગૃતિ પૂર્વક નવા વૈજ્ઞાનિક સંશોધનોને સ્વીકારી આજના કપરા સમયમાં માન્યતા અને સહકાર આપે તે ખૂબ જ જરૂરી છે, જેનાથી માનવીના વાસ્તવિક, અસ્તિત્વગત વિકાસનું ચિત્ર વધુ સ્પષ્ટ બને તેવી પૂરી સંભાવના છે.

(મો. : ૯૮૯૮૫૧૨૧૪૬)

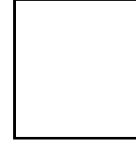
RNI Code No. GUJ / GUJ / 2015 / 71878, dated 24-05-2017  
Registered under Postal Registration No. AHD-C/80/2021/2023 valid upto  
31<sup>st</sup> December-2023 issued by the SSPO'S Ahmedabad City Division, permitted  
to post at Ahmedabad PSO on 12<sup>th</sup> of every month.

Printed Matter Periodicals

THEOSOPHIC JYOTI

July-2023

To :

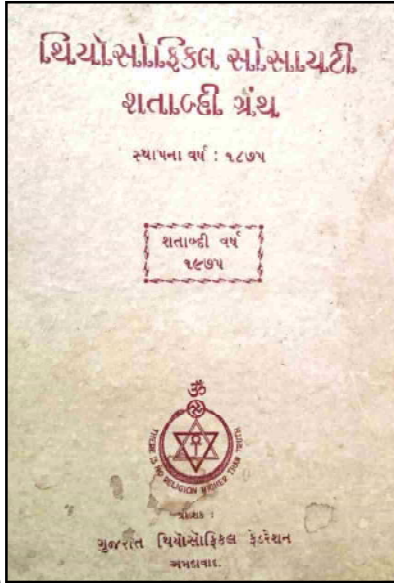


If Undelivered Return to : HARSHAVADAN MOHANLAL SHETH

9 Apurva Bungalows, B/h. Sharda School, Bhuyangdev, Sola Road, Memnagar, Ahmedabad-380052.

આપણો પુસ્તક પ્રેમ...

(પ્રસ્તુતિ : શ્રી પ્રવિણ માંડલિયા)



શિયોસોફિકલ સોસાયટી શતાબ્દી ગ્રંથ

ગુજ. શિયો. ફેડ. દ્વારા અમદાવાદથી પ્રકાશિત આ ગ્રંથ અનેક રીતે મૂલ્યવાન છે. ૧૮૭૫ માં સ્થપાયેલી શિયો. સોસા.ને ૧૮૭૫માં ૧૦૦ વર્ષ પૂર્ણ થયેથી તે સમયના ગુજ. શિયો. ફેડ.ના મંત્રીઓ સ્વ. કેશવલાલ જાની તથા સ્વ. વીરાબેન દસ્તુરે શતાબ્દિ ગ્રંથનું પ્રકાશન કર્યું. સંપાદક તરીકે સ્વ. રમણલાલ શાહે ઉત્તમ જવાબદારી નિભાવેલી. આ ગ્રંથ દ્વારા આપણને સોસાયટીના કાર્યનો, વિભિન્ન આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રમુખોનો, ગુજરાત ભરની તે વખતની ઝપ લોજોના કાર્યકરોનો અનોખો પરિચય પ્રાપ્ત થાય છે. આગામી ૨૦૨૫ માં શિયો. સોસા.ને ૧૫૦ વર્ષ થશે. આમ શતાબ્દિ ગ્રંથ પછી બીજા ૫૦ વર્ષનો ગાળો આપણને આપણી વચ્ચે રહેલાં સેંકડો કાર્યકરોએ ગુજરાતભરમાં પોતાની લોજ અને ફેડરેશનમાં જે કાર્ય કર્યું છે તે અંગેની બાબતો વળી પાછી ગ્રંથસ્થ થાય તે જરૂરી છે. આપણે સૌ આ કરી શકીશું તેવો વિશ્વાસ આપણને સૌને છે.

પ્રકાશક : શ્રી હર્ષવદન એમ. શેઠ

માલિક : ગુજરાત શિયોસોફિકલ ફેડરેશન, ભાવનગર-૩૬૪૦૦૧

મુદ્રક : નૈષધ પ્રિન્ટર્સ-વિક્રમભાઈ પટેલ નારણપુરા ગામ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૩ ફોન : ૨૭૪૮૧૬૨૭, ૯૮૯૮૫૨૨૦૧૦

Printed and Published by HARSHAVADAN MOHANLAL SHETH on behalf of GUJARAT THEOSOPHICAL FEDERATION and Printed at Naishadh Printers, Nr. Municipal School, Naranpura Gam, Ahmedabad-380013 and published from GUJARAT THEOSOPHICAL FEDERATION, 9 Apurva Bungalows, B/h. Sharda School, Bhuyangdev, Sola Road, Memnagar, Ahmedabad-380052.

Editor - HARSHAVADAN MOHANLAL SHETH